

KUPIŠKIO RAJONO SAVIVALDYBĖS
(Savivaldybės arba įstaigos pavadinimas)
2018–2020 METŲ STRATEGINIS VEIKLOS PLANAS

Asignavimų valdytojas (-ai), kodas (-ai)	Kupiškio rajono savivaldybės taryba; Kupiškio rajono savivaldybės administracija, 188774975; Kupiškio rajono savivaldybės kontrolės ir audito tarnyba; Kupiškio rajono savivaldybės administracijos Finansų ir biudžeto skyrius; Kupiškio rajono savivaldybės administracijos Socialinės paramos skyrius; Kupiškio r. kūno kultūros ir sporto centras, 190083299; Kupiškio r. savivaldybės kultūros centras, 190157290; Kupiškio rajono savivaldybės viešoji biblioteka, 190101434; Kupiškio mokykla „Varpelis“, 190041033; Kupiškio vaikų lopšelis-darželis „Saulutė“, 190041229; Kupiškio vaikų lopšelis-darželis „Obelėlė“, 190041371; Kupiškio r. Subačiaus vaikų lopšelis-darželis, 190042135; Kupiškio Lauryno Stuokos-Gucevičiaus gimnazija, 190043194; Kupiškio Povilo Matulionio progimnazija, 290043380; Kupiškio r. Skapiškio pagrindinė mokykla, 190047634; Kupiškio r. Subačiaus gimnazija, 191777611; Kupiškio r. Alizavos pagrindinė mokykla, 190046347; Kupiškio r. Noriūnų Jono Černiaus pagrindinė mokykla, 290051480; Kupiškio r. Rudilių Jono Laužiko universalus daugiafunkcis centras, 190051141; Kupiškio r. Salamiesčio pagrindinė mokykla, 190051860; Kupiškio rajono Šepetos Almos Adamkienės pagrindinė mokykla, 190052243; Kupiškio r. Šimonių pagrindinė mokykla, 190050235; Kupiškio meno mokykla, 191777764; Kupiškio etnografijos muziejus, 188210864; Kupiškio r. švietimo pagalbos tarnyba, 300055868; Kupiškio socialinių paslaugų centras, 193161080; Kupiškio rajono šv. Kazimiero vaikų globos namai, 302287534; Kupiškio rajono savivaldybės priešgaisrinė tarnyba, 165382292.
---	--

Aplinkos ir išteklių analizė
Išorės veiksniai
Politiniai veiksniai. Septynioliktoji Lietuvos Respublikos Vyriausybė 2017 m. numatė tęsti pradėtus darbus ir toliau kryptingai investuoti į šalies konkurencingumo didinimą, ypatingą dėmesį skiriant tvariai šalies regionų plėtrai. Tiesioginių užsienio investicijų pritraukimas ir toliau yra viena iš svarbiausių prioritetinių kryptų tiek nacionaliniu, tiek regioniniu lygiais. Lietuva jau tapo informacinių technologijų paslaugų regioniniu centru, tarptautinės kompanijos sparčiai kuria į aukštą pridėtinę vertę orientuotas darbo vietas, pagal investicijų mastą gerokai lenkiamos Vidurio ir Rytų Europos šalys. Tačiau neketinama sustoti ir ieškoma galimybių, kaip dar labiau pagerinti investicinę aplinką, sumažinti biurokratinius suvaržymus, trukdančius pradėti ir plėtoti verslą. Sėkmingą Lietuvos Respublikos Vyriausybės politiką rodo ir intensyvėjantys eksporto srautai, nepaisant nepalankių išorės veiksnių. Verslininkams persiorientuoti dėl Rusijos embargo padėjo atvertos naujos eksporto rinkos. 2017 m. pratęsus darbus, ypač daug dėmesio buvo numatyta skirti prioritetinėms eksporto rinkoms, kurias Vyriausybė išskyrė kartu su verslo bendruomene. Moksliniai tyrimai ir eksperimentinė plėtra tapo pagrindiniu prioritetu kuriant į aukštą pridėtinę vertę orientuotą ekonomiką, todėl šiai sričiai numatyta skirti daug dėmesio ir joje telkiamos investicijos. Inovacijoms atsirasti reikia tinkamos technologinės aplinkos ir palankaus visuomenės požiūrio. Svarbiausi veiksniai – šalies talentų ugdymas ir kūrybinio potencialo panaudojimas, todėl kaip prioritetas išskiriama rinkos poreikius atitinkančių žmogiškųjų išteklių plėtra. Lietuvos švietimo sistema turi būti moderni ir ugdyti asmenis, kurie gebėtų lengvai prisitaikyti prie darbo rinkos poreikių ir į ją integruotis. Siekiant gerinti viešojo sektoriaus paslaugų kokybę, 2017 m. buvo numatyta didinti viešojo sektoriaus efektyvumą švietimo, aukštojo mokslo ir sveikatos apsaugos srityse. Numatyta įgyvendinti net 2 sisteminės švietimo ir aukštojo mokslo pertvarkas – optimizuoti mokyklų tinklą ir tęsti universitetų konsolidavimo procesą. 2017 m. buvo planuojama tęsti pradėtus viešojo sektoriaus efektyvinimo darbus. Viešojo valdymo institucijose turėtų įsivyrauti supratimas, kad reikia nuolat tobulinti veiklą ir ieškoti efektyvumo rezervų – atsisakyti nebeaktualių paslaugų ar perteklinių funkcijų, kurios neduoda aiškaus rezultato. Nacionalinis saugumas išskiriamas kaip atskiras prioritetas, pabrėžiant jo stiprinimo svarbą. Nacionalinis saugumas suvokiamas kaip kompleksinis reiškinys, kuriam įtakos turi ne tik gynybos pajėgumai ir Europos Sąjungos išorės sienų apsauga nuo išorinių veiksnių, bet kartu ir energetinis, kibernetinis ir informacinis saugumas, visuomenės pilietiškumo ugdymas ir kita. Nacionalinis saugumas yra visos šalies strateginis klausimas, todėl bus siekiama plataus visuomenės sutarimo, kaip jį visapusiškai stiprinti¹. Kupiškio rajono savivaldybėje 2017 m. darbą tęsė 2015 m. išrinkta Kupiškio rajono savivaldybės taryba, kurią sudaro 25 nariai. Valdančiąją koaliciją sudaro Tėvynės sąjunga-Lietuvos krikščionys demokratai ir Lietuvos socialdemokratų partija. Kupiškio rajono savivaldybės meru išrinktas Dainius Bardauskas – Tėvynės sąjungos-Lietuvos krikščionių demokratų atstovas. Pagrindiniai norminiai teisės aktai, kuriais savo veikloje vadovaujasi Kupiškio rajono savivaldybė, yra: Lietuvos Respublikos Konstitucija, Lietuvos Respublikos vietos savivaldos įstatymas, vietos savivaldą reglamentuojantys įstatymai, Lietuvos Respublikos savivaldybių tarybų rinkimų įstatymas, Lietuvos Respublikos teritorijos administracinių vienetų ir jų ribų įstatymas, Lietuvos Respublikos viešojo administravimo įstatymas, Lietuvos Respublikos valstybės tarnybos įstatymas, Lietuvos Respublikos biudžetinių įstaigų įstatymas ir kiti teisės aktai. Savivaldybė, organizuodama veiklą, taip pat privalo atsižvelgti į savivaldybėms tiesioginį ir netiesioginį poveikį turinčius Europos Sąjungos privalomojo pobūdžio teisės aktus – direktyvas, reglamentus, sprendimus ir rekomendacinio pobūdžio dokumentus – rekomendacijas, komunikatus, gaires, strategijas. Kupiškio rajono savivaldybės veikla planuojama orientuojantis į nacionaliniu lygiu patvirtintų strategijų prioritetus, taip pat atsižvelgiant į Panevėžio regiono strateginio planavimo dokumentuose numatytus prioritetus ir tikslus. Planuodama veiklą, Kupiškio rajono savivaldybė privalo vadovautis šiais dokumentais: Valstybės ilgalaikės raidos strategija, Lietuvos pažangos strategija „Lietuva 2030“, Nacionaline darnaus vystymosi strategija (iki 2020 m.) ir kt. Panevėžio regiono plėtros taryba, siekdama užtikrinti efektyvų Europos Sąjungos investicijų planavimą ir su jomis susijusių sprendimų priėmimą, 2015 m. spalio 15 d. sprendimu Nr. 51/4S-23 „Dėl Panevėžio

¹ Nuoroda į Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2017 metų veiklos prioritetus:
<https://www.e-tar.lt/portal/lt/legalAct/8dcdae5091f911e69ad4c8713b612d0f>

regiono 2014–2020 metų plėtros plano patvirtinimo“ patvirtino Panevėžio regiono 2014–2020 m. plėtros planą². Panevėžio regiono plėtros plano prioritetai, tikslai ir uždaviniai nustatyti atsižvelgiant į 2014–2020 metų nacionalinės pažangos programos horizontaliojo prioriteto „Regioninė plėtra“ tarpinstituciniame veiklos plane nustatytus tikslus ir uždavinius. Panevėžio regiono plėtros plano priemonės suplanuotos atsižvelgiant į ministerijų, atsakingų už ūkio sektorius, planuojamus asignavimus Panevėžio regionui.

Taip pat vienas iš pagrindinių Savivaldybės strateginio planavimo dokumentų, kuriame suplanuotas Europos Sąjungos finansinės paramos, nacionalinių ir Savivaldybės išteklių panaudojimas ilgalaikiams 2014–2020 metų Savivaldybės prioritetams pasiekti, yra Lietuvos Respublikos vidaus reikalų ministro 2015 m. rugsėjo 10 d. įsakymu Nr. 1V-714 patvirtinta Panevėžio regiono integruota teritorijų vystymo programa³ (Kupiškio rajono savivaldybės daliai taip pat buvo pritarta Kupiškio rajono savivaldybės tarybos 2015 m. rugpjūčio 27 d. sprendimu Nr. TS-252 „Dėl pritarimo Panevėžio regiono integruotos teritorijų vystymo programos 2014–2020 metų projekto tikslams, uždaviniams, priemonėms ir veiksams, numatomiems įgyvendinti Kupiškio rajono savivaldybėje“). Šios programos tikslas – sumažinti nedarbo lygį didinant ekonominį aktyvumą ir gerinant gyvenimo kokybę.

Kupiškio rajono savivaldybės tarybos 2011 m. kovo 31 d. sprendimu Nr. TS-69 buvo patvirtintas Kupiškio rajono plėtros iki 2020 metų strateginis planas, kuriame įvardyta Savivaldybės vizija bei svarbiausios plėtros sritys: ekonomikos, verslo ir darnios kaimo plėtros, švietimo, sveikatos ir socialinio sektoriaus vystymo, turizmo, kultūros, inžinerinės, transporto bei komunalinio ūkio infrastruktūros vystymo bei Kupiškio rajono savivaldos gerinimo⁴.

Ekonominiai veiksniai.

2017 m. ekonominio aktyvumo augimą skatino pagerėjusi tarptautinė ekonominė aplinka. Anksčiau buvusi menkoka, 2017 m. pasaulyje gerokai ūgtelėjo paklausa investicinėms prekėms, o tai pastebimai padidino tarptautinę prekybą. Būtent investicijos labiausiai susijusios su užsienio prekyba, todėl investicijų padidėjimas taip ženkliai paskatino importą ir eksportą įvairiose šalyse, įskaitant Lietuvai svarbiausias prekybos partneres – euro zoną ir kitas ES valstybes. Prie suintensyvėjusios tarptautinės prekybos prisidėjo ir atsigavimas žaliavas eksportuojančiose šalyse, kurias palankiai veikė kilusios žaliavų kainos pasaulinėse rinkose. Tai – vienas iš veiksnių, lėmusių staigų ir itin didelį importo augimą Rusijoje, turėjusį poveikį prekybos srautams visame regione.

Šiomet daug augusi pasaulinė prekyba ir toliau turėtų nemenkai augti, tačiau nesitikima, kad artimiausiais metais ji didės tiek daug, kiek didėjo 2017 m. 2017 m. pasaulinės prekybos kilstelėjimas vertinamas kaip išskirtinis – prekyba augo daug daugiau nei pasaulio bendrasis vidaus produktas (toliau – BVP), nors ankstesnius kelerius metus jos augimas buvo mažesnis nei pasaulio BVP plėtra. Jei mažiau didės paklausa importuojamoms prekėms ir paslaugoms Lietuvai svarbiose prekybos partnerėse, mažiau didės ir Lietuvos eksportas. Tai – viena iš priežasčių, kodėl Lietuvos ekonomikos augimas 2018 m. turėtų būti mažesnis nei 2017 m.

Tačiau 2018 m. prie ūkio plėtros turėtų daugiau prisidėti atsigaujančios investicijos. 2017 m. pradžioje materialines investicijas gerokai padidino apdirbamoji gamyba. Netrumpą laiką gana daug investuoja ir transporto sektorius.

Investicijos šiose srityse didina šių sektorių pajėgumus ir kartu gerina jų konkurencingumą.

Auga investicijos ne tik į transporto įrangą, kitas mašinas bei įrenginius, bet ir į intelektualinę nuosavybės produktus. Daroma prielaida, kad 2018 m. daugiau lėšų bus gauta iš ES paramos fondų. Šių lėšų srautas, gerokai sumažėjęs 2016 m., 2017 m. nebuvo aktyvesnis. Taigi, tikimasi, kad numatomas šių lėšų pagausėjimas prisidės prie tolesnio investicijų augimo, skatinsiančio ekonominį aktyvumą tiek trumpuoju, tiek ilgesniu laikotarpiu.

Pastaraisiais metais darbingo amžiaus (15–64 m.) gyventojų Lietuvoje mažėja 1,1–1,8 proc. kasmet. Gyventojų aktyvumo lygis – dirbančių ir ieškančių darbo gyventojų dalis darbingo amžiaus gyventojų grupėje – tebedidėja, ir tai palankiai veikia Lietuvos darbo rinką. Vis dėlto šis reiškinys nebeatsveria mažėjančio gyventojų skaičiaus poveikio – darbo jėga, apimanti dirbančiuosius ir ieškančiuosius darbo

² Nuoroda į Panevėžio regiono 2014–2020 m. plėtros plano aktualią redakciją:

<http://www.lietuvosregionai.lt/lt/8/regiono-pletros-planas-212;92;303;304.html>

³ Nuoroda į Panevėžio regiono integruotą teritorijų vystymo programą:

<https://www.e-tar.lt/portal/lt/legalAct/a4412ce057b511e5825682aa0fc6b8d5>

⁴ Nuoroda į Kupiškio rajono plėtros iki 2020 metų strateginį planą:

<http://www.kupiskis.lt/lt/veikla/planavimo-dokumentai/kupiskio-rajono-pletros-dr74.html>

asmenis, mažėja. Mažėja ir užimtųjų.

Pokyčiai darbo rinkoje turės tiesioginį poveikį privačiojo vartojimo raidai. Šio vartojimo plėtrą palaipsniui mažins ne tik mažėjantis dirbančiųjų skaičius, bet ir vis labiau senkančios galimybės daug kelti darbo užmokestį. Darbdaviams trūksta darbuotojų, ypač kvalifikuotų, todėl įtampa darbo rinkoje gana didelė. Numatoma, kad, trūkstant darbuotojų, darbo užmokestis didės gana nemenkai, tačiau mažiau nei pastaraisiais metais. Tai po truputį mažins privačiojo vartojimo plėtrą, taigi ir viso ūkio augimą.

Atsižvelgus į šiuos veiksnius, numatoma, kad realusis BVP 2018 m. padidės 2,8 proc.

Bendroji infliacija šalyje tebėra pakilusi. Dabartinę kainų raidą lemia tiek vidaus ekonominiai veiksniai, tiek besikeičiančios tendencijos pasaulinėse žaliavų rinkose. Naftos gavybai buvus mažesnei, nei tikėtasi, pasaulinės naftos kainos 2017 m. rudenį padidėjo ir tai pakėlė degalų kainas.

Pokyčiai žaliavų rinkose kils telėję vartotojų kainas ne tik Lietuvoje – pastaruoju metu daugiau nei metų viduryje maisto produktų ir degalų kainos didėjo ir euro zonoje, ir kitose ES šalyse. Jos kilo daugiau, nei tikėtasi. Vis dėlto numatoma, kad tiek naftos kainos, tiek maisto žaliavų kainos 2018 m. kils mažiau nei 2017 m. o tai mažins bendrąją infliaciją.

Nemažą dalį infliacijos lemia vidaus ekonominė raida. Beveik trečdalį jos sudaro kylančios paslaugų kainos, kurios iš visų vartotojų kainų labiausiai siejamos su padėtimi darbo rinkoje ir vidaus paklausa.

Didesnės gyventojų pajamos taip pat sukuria spaudimą kainoms, nes didėja vidaus paklausa.

Prognozuojama, kad 2018 m. infliacija sudarys 2,6 proc.

Prognozuojami makroekonominiai rodikliai parengti remiantis 2017 m. gruodžio mėnesį atnaujintomis šalies ūkio raidos perspektyvomis (žr. 1 lentelę)⁵.

1 lentelė

Numatoma Lietuvos ekonomikos raida 2016–2018 m. (2017 m. gruodžio mėn. prognozė)

	2017 m. gruodžio mėn. prognozė ^a		
	2016	2017 ^b	2018 ^b
Kainų ir sąnaudų kaita (% , pokytis per metus)			
Vidutinė metinė infliacija, apskaičiuota pagal SVKI	0,7	3,7	2,6
BVP defliatorius ^c	0,9	3,4	2,3
Darbo užmokestis	8,4	7,9	6,1
Importo defliatorius ^c	-4,3	4,3	2,6
Eksporto defliatorius ^c	-2,9	5,8	2,3
Ekonominis aktyvumas (palyginamosiomis kainomis, %, pokytis per metus)			
Bendras vidaus produktas ^c	2,3	3,6	2,8
Privačiojo vartojimo išlaidos ^c	4,5	4,2	3,6
Valdžios sektoriaus vartojimo išlaidos ^c	1,3	1,5	1,1
Bendrojo pagrindinio kapitalo sudarymas ^c	-0,1	4,7	5,4
Prekių ir paslaugų eksportas ^c	3,4	9,4	4,5
Prekių ir paslaugų importas ^c	2,2	11,8	5,2
Darbo rinka			
Nedarbo lygis (vidutinis metinis; %, palyginti su darbo jėga)	7,9	7,1	6,8
Užimtųjų skaičius (% , pokytis per metus)	2,0	-0,3	-0,3
Išorės sektorius (% , palyginti su BVP)			

⁵ Lietuvos makroekonominės prognozės: <https://www.lb.lt/lt/leidiniai/makroekonominės-prognozės-2017-m-gruodis> (2017 m. gruodžio mėn. duomenimis).

Prekių ir paslaugų balansas	1,3	0,8	0,0
Einamosios sąskaitos balansas	-1,1	-1,1	-1,5
Einamosios ir kapitalo sąskaitų balansas	0,4	0,3	0,4

Šaltinis: Lietuvos bankas

- a) Makroekonominių rodiklių prognozės parengtos pagal informaciją, paskelbtą iki 2017 m. lapkričio 28 d.
- b) Prognozė
- c) Pašalinus sezono ir darbo dienų skaičiaus įtaką
- d) Nacionalinių sąskaitų duomenys; užimtųjų skaičius apibrėžiamas pagal vidaus koncepciją

Valstybė toliau orientuojasi į ekonomikos augimą ir šalies konkurencingumo didinimą, darnios ir žinių visuomenės kūrimą, palankios investicijoms aplinkos bei tinkamos plėtrai įstatyminės bazės sukūrimą narystės Europos Sąjungoje sąlygomis, taip pat skatinant aktyvią veiklą.

Europos Sąjungos parama

2014–2020 m. ES Sanglaudos politikos tikslams įgyvendinti Lietuvai skirta 6,82 mlrd. eurų iš ES struktūrinių fondų, iš jų Europos teritorinio bendradarbiavimo tikslui – apie 113,8 mln. eurų. Lietuvoje 2014–2020 m. finansiniu laikotarpiu didelis dėmesys numatomas skirti į aukštą pridėtinę vertę orientuotai ekonomikai. Apie 10 proc. planuojama skirti moksliniams tyrimams, technologinei plėtrai ir inovacijoms skatinti, apie 8 proc. – smulkioms ir vidutinėms įmonėms skatinti.

Sanglaudos politika ir ES fondų lėšos yra laikomos vienu pagrindinių Lietuvos narystės ES privalumų, o ES fondų investicijos yra pripažįstamos svarbiu Lietuvos ūkio ekonomikos varikliu. Šio vertinimo rezultatai patvirtina, kad pagal 2014–2020 m. ES fondų investicijų programą planuojami įgyvendinti projektai reikšmingai paskatins Lietuvos ūkio plėtrą ir šalies ekonominę konvergenciją. Ekonometrinio modeliavimo rezultatai leidžia prognozuoti, kad ES fondų investicijos 2015–2020 m. laikotarpiu lems vidutiniškai 0,9 proc. punkto didesnę metinį nominalaus BVP augimą. Prognozuojamas investicijų efektyvumo koeficientas veiksmų programos įgyvendinimo laikotarpiu bus 1,88, o pratęsus poveikio vertinimo laikotarpį iki 2030 m. – suminė investicijų grąža pasieks 2,4. Kitaip tariant, prognozuojama, kad vienas pagal 2014–2020 m. veiksmų programą investuotas euras iki 2030 m. atneš 2,4 euro grąžą. Lyginant su ankstesnių ES finansinių laikotarpių nustatytais poveikio koeficientais prognozuojamas investicijų efektyvumas yra didesnis. Geresnius investicijų grąžos rodiklius lemia keli veiksniai: pirma, prognozuojama, kad veiksmų programa bus įgyvendinama stabilioje makroekonominėje aplinkoje, antra, bendroje investicijų struktūroje daugiau lėšų nei ankstesniais programiniais laikotarpiais yra nukreipta į produktyviasias investicijas ir mokslinius tyrimus ir technologinę plėtrą (MTTP).

Pirminį ir stipriausią poveikį 2014–2020 m. ES fondų investicijos turės bendrųjų investicijų augimui. Prognozuojama, kad iki 2023 m. pagrindinio kapitalo formavimui dėl ES fondų investicijų papildomai bus skirta daugiau nei 10,5 mlrd. eurų, o tai sudarys apie 15 proc. viso vertinamo laikotarpio išlaidų bendrojo kapitalo formavimui. Investicijų gausinimas teigiamai veiks produktyvumo augimą.

Analizė parodė, kad 2014–2020 m. ES fondų investicijos turės reikšmingą socialinį efektą. Pagal atliktus skaičiavimus dėl ES investicijų iki 2023 m. bus sukurta ar išsaugota apie 27 tūkst. darbo vietų, o tai lems beveik 2 proc. punktais mažesnę bendrą nedarbo lygį Lietuvoje, palyginti su scenarijumi „be investicijų“. ES fondų investicijos labiau skatins ne užimtųjų skaičiaus augimą, o darbo vietų palaikymą ar persiskirstymą šalies darbo rinkoje. Poveikis darbo vietų kūrimui programos įgyvendinimo laikotarpiu paskatins darbo užmokesčio augimą. Prognozuojama, kad iki 2023 m. vidutinis metinis realus bruto darbo užmokestis dėl ES investicijų pakils beveik 33 eurai ir lems 3 proc. didesnę darbo užmokestį šalyje⁶.

2014–2020 m. numatomos tokios naujos iniciatyvos: integruotos teritorinės investicijos, bendruomenių inicijuojama vietos plėtra, taip pat bus remiamos tvarios miestų plėtros priemonės. Tvarios miesto plėtros priemonėms įgyvendinti nacionaliniu lygmeniu bus skiriama mažiausiai 5 proc. Europos regioninės plėtros fondo lėšų.

Pagal Lietuvos partnerystės sutartį parengtos trys veiksmų programos: 2014–2020 m. ES fondų investicijų veiksmų programa, Lietuvos 2014–2020 m. kaimo plėtros programa ir Žuvininkystės sektoriaus veiksmų programa.

⁶ Nuoroda į 2014–2020 m. ES fondų investicijų poveikio Lietuvos ūkiui ir plėtros prioritetų 2021–2027 vertinimo galutinę ataskaitą: <http://www.esinvesticijos.lt/lt/dokumentai/2014-2020-m-es-fondu-investiciju-poveikio-lietuvos-ukiui-ir-pletros-prioritetu-2021-2027-m-vertinimas>

Informacija apie Lietuvoje 2014–2020 m. finansinio laikotarpio gautas paraiškas, įgyvendinamus projektus ir išmokėtas paramos lėšas pateikta 2 lentelėje.

2 lentelė

Informacija apie Lietuvoje 2014–2020 m. finansiniu laikotarpiu gautas paraiškas, įgyvendinamus projektus ir išmokėtas paramos lėšas (2017 m. gruodžio 31 d. duomenys)

eurais

Indikatorius	Vnt.	Projektų vertė	Skirtas finansavimas	Apmokėta projektų išlaidų suma	Išmokėtas finansavimas
Gautos paraiškos	16252	6 211 962 808,58	-	-	-
Finansuojami projektai	8899	3 875 555 303,03	Iš viso: 3 011 345 507,99 ES lėšos: 2 895 429 691,67	1 519 736 893,69	1 282 060 324,08
Įgyvendinami projektai	7689	3 534 361 921,93	Iš viso: 2 750 103 100,88 ES lėšos: 2 635 492 066,80	1 208 265 904,06	1 038 621 806,07
Baigti projektai	1139	324 613 455,58	Iš viso: 254 067 954,91 ES lėšos: 252 763 172,67	311 373 470,73	243 388 839,90
Projektai, kurių įgyvendinimo atsisakyta/ nefinansuojamos paraiškos	71/5235	16 579 925,52/ 1 136 632 510,35	Iš viso: 7 174 452,20 ES lėšos: 7 174 452,20	97 518,90	46 678,11

Šaltinis: Lietuvos Respublikos finansų ministerija

Informacija apie Kupiškio rajono savivaldybės ūkio subjektų 2014–2020 m. finansiniame laikotarpyje pateiktas paraiškas, įgyvendinamus projektus ir gautas paramos lėšas pateikta 3 lentelėje.

3 lentelė

Informacija apie Kupiškio rajono savivaldybės ūkio subjektų 2014–2020 m. finansiniu laikotarpiu pateiktas paraiškas, įgyvendinamus projektus ir gautas paramos lėšas (2017 m. gruodžio 31 d. duomenys)

eurais

Indikatorius	Vnt.	Projektų vertė	Skirtas finansavimas	Apmokėta projektų išlaidų suma	Išmokėtas finansavimas
Pateiktos paraiškos	52	22 111 519,11	-	-	-
Finansuojami projektai	34	9 416 022,82	Iš viso: 7 150 121,92 ES lėšos: 6 958 659,84	2 851 447,10	2 208 824,27
Įgyvendinami projektai	30	8 582 012,70	Iš viso: 6 367 663,59 ES lėšos: 6 188 724,83	2 017 463,38	1 426 391,02
Baigti projektai	4	834 010,12	Iš viso: 782 458,33 ES lėšos: 769 935,01	833 983,72	782 433,25
Projektai, kurių įgyvendinimo atsisakyta/ nefinansuojamos paraiškos	-/10	7 705 742,90/ 7 911 658,89		-	-

Šaltinis: Lietuvos Respublikos finansų ministerija

Informacija apie Kupiškio rajono savivaldybės administracijos 2014–2020 m. finansiniame laikotarpyje pateiktas paraiškas, įgyvendinamus projektus ir gautas paramos lėšas pateikta 4 lentelėje.

Informacija apie Kupiškio rajono savivaldybės administracijos 2014–2020 m. finansiniu laikotarpiu pateiktas paraiškas, įgyvendinamus projektus ir gautas paramos lėšas (2018 m. sausio 10 d. duomenys)

eurais

Indikatorius	Vnt.	Projektų vertė	Skirtas finansavimas	Išmokėtas finansavimas
Pateiktos paraiškos	23	7 957 772,21	-	-
Finansuojami projektai	16	5 916 510,37	5 064 471,09	1 113 860,00
Įgyvendinami projektai	15	5 794 517,22	4 948 577,60	997 991,51
Baigti projektai	1	121 993,15	115 893,49	115 868,49
Projektai, kurių įgyvendinimo atsisakyta/nefinansuojamos paraiškos	-	-	-	-

Šaltinis: Lietuvos Respublikos finansų ministerija

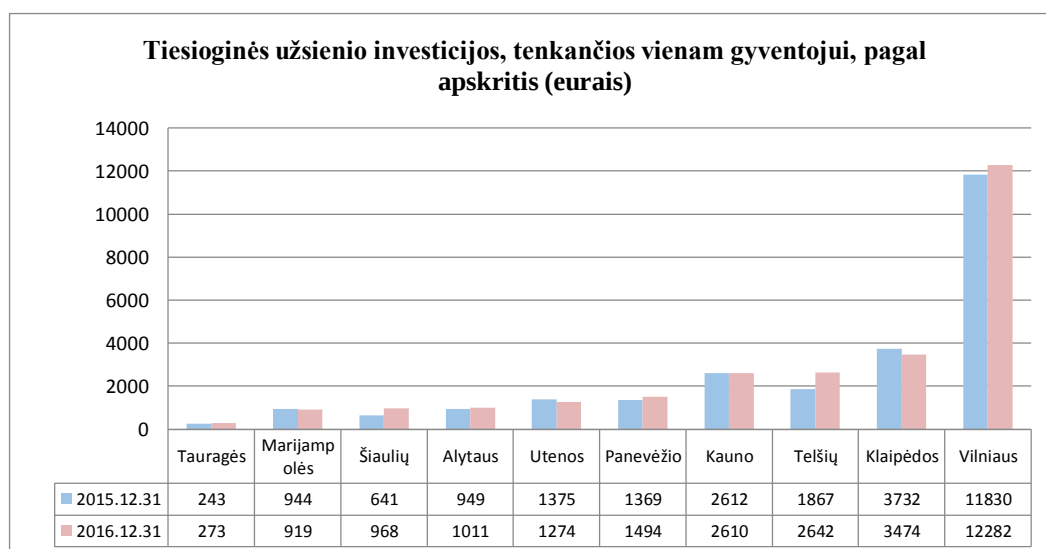
Investicijos

Lietuvos statistikos departamento 2016 m. gruodžio 31 d. duomenimis, sukauptosios tiesioginės užsienio investicijos (TUI) Lietuvoje sudarė 13,9 mlrd. eurų ir, palyginti su 2015 m. gruodžio 31 d. duomenimis, padidėjo 3,2 proc. TUI vienam Lietuvos gyventojui išaugo 4,6 proc. ir sudarė vidutiniškai 4,9 tūkst. eurų. Daugiausia investuota Vilniaus apskrityje – 9,9 mlrd. eurų, arba 71 proc. visų šalies TUI (Vilniaus miesto savivaldybėje – 95,6 proc. visų Vilniaus apskrities TUI), Kauno apskrityje – 1,5 mlrd. eurų, arba 10,7 proc. (Kauno miesto savivaldybėje – 79,1 proc.), ir Klaipėdos apskrityje – 1,1 mlrd. eurų, arba 8 proc. (Klaipėdos miesto savivaldybėje – 74,4 proc.). Mažiausia investuota Tauragės apskrityje – 26,9 mln. eurų, arba 0,2 proc. visų šalies TUI.

Palyginti su 2015 m. pabaiga, TUI daugiausia padidėjo Šiaulių apskrityje – 47,7 proc. (Joniškio rajono savivaldybėje – 3,4 k.), Telšių apskrityje – 38 proc. (Telšių rajono savivaldybėje – 91,4 proc.), ir Tauragės apskrityje – 9,4 proc. (Tauragės rajono savivaldybėje – 13,9 proc.), o labiausiai sumažėjo – Utenos (9,9 proc.) ir Klaipėdos (8,1 proc.) apskrityse.

Daugiausia TUI vienam gyventojui teko Vilniaus apskrityje (Vilniaus miesto savivaldybėje – 17,3 tūkst. eurų), Klaipėdos apskrityje (Klaipėdos miesto savivaldybėje – 5,5 tūkst. eurų), Telšių apskrityje (Mažeikių rajono savivaldybėje – 6,3 tūkst. eurų). Mažiausiai TUI vienam gyventojui teko Tauragės apskrityje – 273 eurais.

1 pav.

Šaltinis: Lietuvos statistikos departamentas

Verslas, pramonė

2017 m. pradžioje įregistruotų ūkio subjektų skaičius Lietuvoje, palyginti su 2016 m. pradžia, sumažėjo 2,9 proc., Panevėžio regione – 3,1 proc., Kupiškio rajone – 2,4 proc.

2017 m. pradžioje veikiančių ūkio subjektų skaičius Lietuvoje, palyginti su 2016 m. pradžia, padidėjo 4,9 proc., Panevėžio regione – 13,8 proc., Kupiškio rajone – 12,4 proc.

2017 m. pradžioje veikiančių mažų ir vidutinių įmonių skaičius Lietuvoje, palyginti su 2016 m. pradžia, padidėjo 4,3 proc.

5 lentelė

Informacija apie įregistruotus ir veikiančius ūkio subjektus (2017 m. pradžios duomenys)

	Įregistruotų ūkio subjektų skaičius			Veikiančių ūkio subjektų skaičius			Veikiančių ūkio subjektų dalis, palyginti su visais įregistruotais ūkio subjektais, %		
	2015	2016	2017	2015	2016	2017	2015	2016	2017
Iš viso:	220044	225544	218994	93017	99200	104074	42,3	44,0	47,5
Panevėžio apskritis	12714	12903	12325	5628	5982	6403	44,3	46,4	52,0
Biržų r. sav.	1161	1191	1128	376	412	463	32,4	34,6	41,0
Kupiškio r. sav.	778	787	760	267	290	326	34,3	36,8	42,9
Panevėžio m. sav.	6856	6916	6519	3328	3495	3701	48,5	50,5	56,8
Panevėžio r. sav.	1654	1708	1661	790	848	893	47,8	49,6	53,8
Pasvalio r. sav.	964	981	952	350	377	412	36,3	38,4	43,3
Rokiškio r. sav.	1301	1320	1305	517	560	608	39,7	42,4	46,6

Šaltinis: Lietuvos statistikos departamentas

Veikiančių mažų ir vidutinių įmonių skaičius 2017 m. sausio 1 d., palyginti su 2016 m. sausio 1 d., labiausiai padidėjo Akmenės ir Kupiškio rajonų savivaldybėse – atitinkamai 17,3 ir 12,7 proc.

Ūkio subjektai, turintys nuo 0 iki 9 darbuotojų, Lietuvoje sudarė 83,4 proc. visų veikiančių ūkio subjektų, ūkio subjektai, kuriuose dirba daugiau kaip 250 darbuotojų, – 0,5 proc. Kupiškio rajone ūkio subjektai, turintys nuo 0 iki 9 darbuotojų sudarė 73,9 proc., o ūkio subjektų, kuriuose dirba daugiau kaip 250 darbuotojų, nebuvo.

Verslumo rodiklis (veikiančių mažų ir vidutinių įmonių skaičius, tenkantis 1000 gyventojų) 2017 m. pradžioje Kupiškio rajone siekė 13,6 (2016 m. pradžioje šis rodiklis buvo 11,2).

Didžioji dalis mažų ir vidutinių ūkio subjektų 2017 m. užsiėmė didmenine ir mažmenine prekyba, žemės ūkiu, variklinių transporto priemonių ir motociklų remontu, apdirbamąja gamyba, transportu ir saugojimu, statyba, švietimu.

Didžiausia rajono įmonė UAB „Durpeta“ užsiima durpių substratų gamyba. Durpininkystė daro didelę įtaką Kupiškio rajono ekonominiam vystymuisi. Per metus išgaunama per 500 tūkst. m³ durpių, dirba 160 nuolatinių darbuotojų.

Rajone išvystyta apdirbamoji gamyba: UAB „Slavita“ įkurta 1996 m. ir yra sparčiai besivystanti baldų komponentų gamybos įmonė; AB „Dastros medis“ – viena didžiausių impregnuotos medienos produktų gamintoja Lietuvoje; UAB „Aglā“ veikia apima įvairių rūšių medienos gaminių gamybą ir ekologiškų trąšų prekybą, UAB „Rivilda“ – metalo apdirbimo įmonė.

Kupiškyje senos statybų tradicijos: nuo 1972 m. gaminamos plytos (dabar UAB „Kupiškio plytų gamykla“). Stambiausios statybos įmonės: UAB „Dailista“, UAB „Rinota“, UAB „Povilo Gorklio firma“, melioracijos įmonė UAB „Nodama“.

Žemės ūkio produkcijai gaminti naudojamos žemės ūkio naudmenos 2017 m. sudarė 55,1 tūkst. ha (2016 m. – 55,4 tūkst. ha), iš jų 40,1 tūkst. ha (2016 m. – 39,8 tūkst. ha) – ariama žemė, 14,0 tūkst. ha – daugiametės ganyklos-pievos, 168,8 ha – daugiamečiai sodiniai, 241,8 ha – miškai, 430,1 ha – kiti plotai. Statistikos departamento duomenimis Lietuvoje 2017 m. sausio–rugsėjo mėn., palyginti su 2016 m. tuo pačiu laikotarpiu, gyvulių ir paukščių (gyvojo svorio) paskersta 0,8 proc. daugiau, pieno primelžta

1,5 proc. mažiau, kiaušinių surinkta 6,4 proc. mažiau. Bendrosios žemės ūkio produkcijos apimtys Kupiškio rajone 2015-2016 m. laikotarpiu sumažėjo: 2015 m. sudarė 39,8 mln. eurų, 2016 m. – 34,6 mln. eurų, iš jų: augalininkystės produkcija 2015 m. siekė 27,6 mln. eurų, o 2016 m. – 24,0 mln. eurų, gyvulininkystės produkcija atitinkamai 2015 m. siekė 12,2 mln. eurų, o 2016 m. – 10,6 mln. eurų. 2017 m. lapkričio mėn. duomenimis Kupiškio rajono ūkininkų ūkių registre buvo įregistruoti 1884 ūkiai. Jų valdomas bendras žemės plotas – 19870,27 ha, vidutinis ūkio dydis – 10,55 ha. Kupiškio rajone veikia 5 kooperatinės bendrovės: ŽŪK „Kupiškio grūdai“, kooperatyvas „Pieno puta“, kooperatyvas „Pienininkai“, ŽŪK „Baltoji smilga“, kredito unija „Kupiškėnų taupa“. Populiarus išlieka ekologinis ūkininkavimas. Tokių ūkininkavimą pasirinko 33 ūkiai.

Turizmas

Statistikos departamento duomenimis, Kupiškio rajone apgyvendintų turistų skaičius 2016 m. buvo 2,7 tūkst. arba 25 proc. mažiau nei 2015 m.

Kitas svarbus rodiklis, nusakantis turizmo tendencijas, yra apgyvendinimo įstaigų užimtumas. Statistikos departamento prie Lietuvos Respublikos Vyriausybės duomenimis, 2015 m. Kupiškio rajone veikiančių apgyvendinimo įstaigų numerių užimtumas sudarė 42,3 proc. (atitinkamai Panevėžio apskrityje – 32,2).

Kupiškio rajono savivaldybėje yra 44 objektai, įtraukti į svarbiausių Nekilnojamųjų kultūros vertybių sąrašą.

Vertingi išskirtiniai rajono turizmo objektai – Palėvenės Šv. Domininko bažnyčia ir buvęs dominikonų vienuolynas, Lėvens tvenkinys (Kupiškio marios), Kupiškio Kristaus Žengimo į dangų bažnyčia, Kupos upės slėnio parkas, Adomynės dvaro sodyba ir daugelis kitų objektų, pritaikytų turizmui bei jų lankymui.

Siekdama padidinti turizmo objektų prieinamumą ir pritraukti į rajoną daugiau turistų, Kupiškio rajono savivaldybės administracija 2017 m. pradėjo įgyvendinti su turizmo plėtra susijusius projektus:

➤ „Palėvenės buvusio dominikonų vienuolyno ansamblio restauravimas ir pritaikymas šiuolaikinės visuomenės socialiniams ir ekonominiams poreikiams“ (bendra projekto vertė – 473139,30 euro. Projektui įgyvendinti skiriama 402168,40 euro finansinė parama iš Europos regioninės plėtros fondo (ERPF) ir 70970,90 euro skiriama Kupiškio rajono savivaldybės biudžeto lėšų. Projekto tikslas – padidinti Palėvenės dominikonų vienuolyno statinių ansamblio svirne teikiamų kultūros paslaugų prieinamumą, įvairovę bei kokybę, skatinant gyventojų susidomėjimą kultūros paveldu, pagerinant Kupiškio rajono turistinį patrauklumą bei pritraukiant papildomus lankytojų srautus. Įgyvendinus projektą numatomi tiesioginiai projekto rezultatai: atnaujinta Svirno pastato išorė ir rekonstruota po I etapo nebaigta tvarkyti vidaus dalis, įrengti inžineriniai tinklai, siekiant pritaikyti pastatą visapusiškam funkcionavimui, ir įsigytas elektroninis lankytojų skaičiuotuvas, kuris būtinas užtikrinti tikslų lankytojų skaičiaus fiksavimą objekte po projekto įgyvendinimo)⁷.

➤ „Biržų, Kupiškio, Pasvalio, Rokiškio rajonų savivaldybės jungiančių turizmo trasų ir turizmo maršrutų informacinės infrastruktūros plėtra“ (bendra projekto vertė – 227152,95 euro. Projektui įgyvendinti skiriama 193 080,00 eurų finansinė parama iš Europos regioninės plėtros fondo (ERPF), 34072,95 euro projektui įgyvendinti skirs projekto vykdytojas – Biržų rajono savivaldybė bei projekto partneriai – Kupiškio, Pasvalio, Rokiškio rajonų savivaldybės. Kupiškio rajono savivaldybei tenkanti suma projektui – 57728 eurai, iš šių lėšų 49068,80 euro ES skiriamos lėšos, 8659,20 euro – Kupiškio savivaldybės dalis. Projekto tikslas – išplėsti ir pakelti į aukštesnį informatyvumo lygmenį keturiose savivaldybių teritorijose – Biržų, Kupiškio, Pasvalio, Rokiškio – esančių turizmo trasų ir turizmo maršrutų informacinę infrastruktūrą, įrengiant naujus ženklavimo ir infrastruktūros objektus. Įgyvendinus projektą numatomi tiesioginiai projekto rezultatai: kartu su partneriais Biržų, Pasvalio ir Rokiškio rajonų savivaldybių administracijomis įrengti 8 dideli informaciniai standai, informuojantys apie esančių turizmo trasų ir turizmo maršrutų išdėstymą Biržų, Kupiškio, Pasvalio ir Rokiškio rajonų savivaldybių teritorijose; įrengti nukreipiantieji informaciniai ženklai, informaciniai standai, pėsčiųjų rodyklės: Kupiškio rajone bus įrengti 76 informaciniai kelio ženklai Nr. 628 „Krypties rodyklė į lankytiną vietą“ ir / ar Nr. 629 „Lankytinos vietos pavadinimas“; įrengti 2 dideli informaciniai standai (5600x6000x3000) bendrai keturių savivaldybių informacijai, 2 dvipusiai informaciniai standai su apšvietimu (2250x2590x1750), 1 informacinis standas su stogeliu (2500x1500), 2 krypties rodyklės pėstiesiems).

⁷ Nuoroda į projektų aprašymus

<http://www.kupiskis.lt/lt/administracine-informacija/finansine-parama/es-parama-igyvendinami-projektai.html>

Susisiekimas

Kupiškio rajono savivaldybės valstybinės reikšmės kelių tinklą sudaro 5 valstybinės reikšmės krašto keliai (Kupiškis–Vabalninkas–Biržai (Nr. 124), Daugpilis–Rokiškis–Panevėžys (Nr. 122), Kupiškis–Utena (Nr. 118), Pagojė–Sedeikiai–Viešintos–Nociūnai (Nr. 175) ir Skapiškis–Pandėlys (Nr. 192) 118 ir 35 rajoniniai keliai (R61). Kupiškio rajono savivaldybėje valstybinės reikšmės magistralinių kelių nėra, bet nuo automagistralės „Via Baltica“ (Helsinkis–Talinas–Ryga–Kaunas–Varšuva) Kupiškis yra nutolęs tik 50 kilometrų. Kupiškio rajoną kerta geležinkelio linija (linijos ilgis 44,10 km). Kupiškio rajono savivaldybėje bendras vietinės reikšmės kelių ir gatvių ilgis 2017 m. siekė 874 km. Kelių ir gatvių su kieta danga ilgis siekė 107 km, žvyro kelių – 743 km, grunto kelių – 1 km. Kupiškio rajono savivaldybės vietinės reikšmės keliuose patobulintos kelių dangos sudaro tik 11,8 proc. ir žymiai atsilieka nuo šalies, apskrities ir kitų apskrities savivaldybių rodiklių.

Nacionalinėje susisiekimo plėtros 2014–2022 metų programoje⁸, patvirtintoje Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2013 m. gruodžio 18 d. nutarimu Nr. 1253 „Dėl Nacionalinės susisiekimo plėtros 2014–2022 metų programos patvirtinimo“, numatyta plėtoti ir modernizuoti transeuropinės, valstybinės ir vietinės reikšmės kelių transporto infrastruktūrą (modernizuoti automagistralės, gerinti jungimąsi su tarptautiniais koridoriais, toliau rekonstruoti krašto ir rajoninius kelius, plėtoti miestų ir miestelių aplinkkelius, diegti eismo saugos ir aplinkosaugos priemones).

2017 m. Kelių priežiūros ir plėtros programos ir Kupiškio rajono savivaldybės biudžeto lėšomis buvo įgyvendintas projektas Kupiškio r. Šepetos k. Pušyno g. dalies kapitalinis remontas“, pradėti įgyvendinti 6 Kupiškio miesto ir rajono gatvių rekonstrukcijos ir remonto projektai:

- „Kupiškio m. K. Šimonio gatvės dalies rekonstrukcija“ (2017–2019 m.);
- „Kupiškio m. Gedimino g. dalies kapitalinis remontas“ (2017–2019 m.);
- „Kupiškio miesto S. Nėries gatvės dalies rekonstrukcija“ (2017–2019 m.);
- „Kupiškio r. Žvėrių k. Pievų g. kapitalinis remontas“ (2017 m.);
- „Kupiškio r. Subačiaus m. Medžiotojų g. kapitalinis remontas“ (2017 m.);
- „Kupiškio miesto Maironio gatvės kapitalinis remontas“ (2017–2019 m.).

2018 m. Kelių priežiūros ir plėtros programos lėšomis numatoma tęsti 2017 m. pradėtų projektų įgyvendinimą bei pradėti įgyvendinti naujus projektus („Kupiškio miesto P. Matulionio gatvės dalies kapitalinis remontas“, „Kupiškio m. Alyvų gatvės dalies kapitalinis remontas“, „Kupiškio m. Ažuolų gatvės dalies kapitalinis remontas“ ir kt.). Taip pat numatoma pradėti įgyvendinti 2 bendrai ES, Kelių priežiūros ir plėtros programos ir Savivaldybės biudžeto lėšomis finansuojamus projektus.

Inžinerinė infrastruktūra

Uždaroji akcinė bendrovė „Kupiškio vandenys“ 2015 m. liepos 7 d. gavo geriamojo vandens tiekimo ir nuotekų tvarkymo veiklos licenciją Nr. L7-GVTNT-45 ir teikia Kupiškio rajono įmonėms ir gyventojams geriamojo vandens tiekimo ir nuotekų tvarkymo paslaugas. Visas Bendrovės patiektas vandens kiekis atitinka Lietuvos higienos normos HN 24:2003 reikalavimus. Visas surinktas nuotekas Bendrovė valo laikydamasi aplinkosaugos reikalavimų.

2016 m. Bendrovė savo lėšomis naujai paklojo 471 m vandentiekio tinklą ir 370 m buitinių nuotekų tinklą Kupiškio mieste. Buvo pastatyti nauji Subačiaus miesto vandens gerinimo įrenginiai, kurių našumas 11,5 m³/h.

Vandens tiekimo sektoriuje 2016 m. Bendrovė eksploatavo 13 vandenviečių, kuriose iš 17 veikiančių artezinių gręžinių buvo išgauta 387,0 tūkst. kub. m vandens. Visose vandenvietėse yra įrengti vandens gerinimo įrenginiai, kurių bendras metinis pajėgumas siekia 2216,0 tūkst. kub. m ir kurie užtikrina, kad Kupiškio m., Subačiaus m., Alizavos mstl., Skapiškio mstl., Šimonių mstl., Adomynės k., Aukštupėnų k., Byčių k., Juodpėnų k., Laičių k., Naivių k., Noriūnų k., Palėvenėlės k., Pyragių k., Rudilių k., Valakų k. ir Virbališkių k. vandens vartotojams būtų tiekiamas išvalytas ir Lietuvos higienos normos HN 24:2003 reikalavimus atitinkantis geriamas vanduo. Tokio išvalyto vandens 2016 m. vartotojams pateikta 371,0 tūkst. kub. m.

Bendras visų nuotekų valyklų metinis pajėgumas siekia 1004,0 tūkst. kub. m. Per 2016 m. į Bendrovės eksploatuojamas nuotekų valyklas buvo surinkta ir išvalyta 651,9 tūkst. kub. m nuotekų, tame tarpe apie 1,6 tūkst. kub. m nuotekų surinkta asenizacine mašina iš gyventojų bei priimta 3,9 tūkst. kub. m lietaus

⁸ Nuoroda į Nacionalinę susisiekimo plėtros 2014–2022 metų programą:

<https://sumin.lrv.lt/lt/administracine-informacija/nacionaline-susisiekimo-pletros-2014-2022-metu-programa>

nuotekų iš įmonių. 2016 m. dumblo apdorojimo įrenginiuose apdorota 7,7 tūkst. kub. m dumblo, kurį nusauginus gauta 1,3 tūkst. t sausų medžiagų, kurios pateiktos ūkininkams žemių tręsimui. Per 2016 m. nuotekų tinkluose pašalinti 92 sutrikimai ir avarijos.

2016 m. Bendrovės teikiamomis paslaugomis Kupiškio rajono savivaldybėje naudojosi 4983 vartotojai (9468 gyventojai) ir 209 abonentai. Iš jų kaimo vietovėse – 1102 vartotojai (2094 gyventojai).

2016 m. Bendrovė realizavo 293,7 tūkst. kub. m geriamojo vandens, iš šio skaičiaus daugiabučių namų gyventojams – 86,6 tūkst. kub. m, individualių namų gyventojams – 95,9 tūkst. kub. m, abonentams – 111,2 tūkst. kub. m. Atitinkamai parduota nuotekų tvarkymo paslaugų daugiabučių namų gyventojams – 86,2 tūkst. kub. m, individualių namų gyventojams – 51,1 tūkst. kub. m, abonentams – 124,7 tūkst. kub. m. 2016 m. Bendrovės geriamojo vandens pardavimai, palyginti su 2015 m., padidėjo 3773 kub. m. Atitinkamai nuotekų tvarkymo paslaugos padidėjo 5736 kub. m. Naujų vartotojų prisijungimas Kupiškio, Subačiaus, Noriūnų gyvenvietėse padidino geriamojo vandens pardavimus 5103 kub. m. Įmonės geriamojo vandens pardavimus sumažino 1258 kub. m. Dėl vandens tiekimo ir nuotekų surinkimo tinklų plėtros per 2016 m. naujai prisijungė 29 paslaugų vartotojai.

2017 m. UAB „Kupiškio vandenys“ pradėjo įgyvendinti Europos Sąjungos struktūrinių fondų, Savivaldybės ir Bendrovės lėšomis finansuojamą vandentvarkos ūkio infrastruktūros plėtros projektą „Geriamojo vandens tiekimo ir nuotekų tvarkymo infrastruktūros renovavimas ir plėtra Kupiškio rajone“ (Nr. 05.3.2-APVA-R-014-51-0001). Projekto vertė – 1411532 eurų. Įgyvendinus projektą Šimonių mstl. bus įrengta nuotekų valykla (45 kub. m/parą), vandentiekio tinklai (1830 m), nuotekų tinklai (8210 m), nuotekų siurblynės (4 vnt.); Kupiškio m. – vandentiekio tinklai (240 m). Projektą numatoma baigti įgyvendinti 2018 m. gruodžio mėn.

Šilumos ir karšto vandens tiekėjas yra AB „Panevėžio energija“. Kupiškio rajono savivaldybė valdo 5,93 proc. Bendrovės akcijų.

AB „Panevėžio energija“ 2017 m. pradėjo įgyvendinti 2014–2020 m. finansinio laikotarpio Europos Sąjungos struktūrinių fondų ir AB „Panevėžio energija“ bendrai finansuojamą projektą „Kupiškio šilumos tinklų rajono šilumos tinklų rekonstravimas“. Bendra projekto vertė – 1,27 mln. eurų. Projekto tikslas – padidinti centralizuotos šilumos tiekimo sistemos patikimumą ir efektyvumą, sumažinant šilumos perdavimo nuostolius. Projekto įgyvendinimo metu AB „Panevėžio energija“ numato rekonstruoti 4,4 km ilgio vamzdynus atskiruose šilumos tinklų ruožuose. Demontavus senus, susidėvėjusius vamzdynus Stoties, Gedimino, P. Mažylio, K. Šimonio, Šimtmečio, Vytauto, Vilniaus gatvių ir Lauryno Stuokos-Gucevičiaus aikštės zonose, bus sumontuoti nauji – pramoniniu būdu izoliuoti, atitinkantys šiuolaikinius reikalavimus ir Europos standartus. Šilumos tinklai bus rekonstruojami ir Subačiuje bei Noriūnuose.

Investicijos į trasų atnaujinimą leis taupyti ne tik šilumos tinklų remonto išlaidas, kuro sąnaudas, bet ir prisidės prie aplinkos taršos mažinimo. Atliktos šilumos tinklų rekonstrukcijos sumažins šilumos perdavimo nuostolius tinkluose ir leis sutaupyti apie 2092 MWh šilumos per metus. Atnaujintos šilumos trasos leis padidinti saugų ir patikimą šilumos tiekimą vartotojams⁹.

Kupiškio rajono savivaldybės tarybos 2013 m. rugpjūčio 1 d. sprendimu Nr. TS-193 patvirtinta Energinio efektyvumo didinimo Kupiškio rajono savivaldybės daugiabučiuose namuose 2013–2020 metų programa, kurios įgyvendinimo administratoriumi paskirta UAB „Kupiškio komunalininkas“. Iki 2015 m. kovo 31 d. buvo paruošta dokumentacija 45 daugiabučių namų modernizavimui (renovacijai). Visuose šiuose daugiabučiuose namuose įvyko butų savininkų susirinkimai. 10 daugiabučių namų gyventojai namus renovuoti atsisakė, 3 namų renovacijos AB Šiaulių bankas nesutiko finansuoti, nes buvo viršytas skolų limitas. Su 32 rangovais pasirašytos sutartys dėl statybos darbų atlikimo. Iki 2016 m. gruodžio 31 d. 30 daugiabučių namų buvo baigti renovuoti. 1 daugiabutyje darbai baigti 2017 m.

Atliekų tvarkymas

Kupiškio rajono savivaldybė privalo užtikrinti, kad viešąją komunalinių atliekų tvarkymo sistema naudotųsi ne mažiau kaip 95 proc. Savivaldybės teritorijos gyventojų, kuriems toje teritorijoje priklauso nuosavybės teise nekilnojamojo turto objektai.

Kupiškio rajono savivaldybės tarybos 2016 m. birželio 30 d. sprendimu Nr. TS-215 „Dėl Kupiškio rajono savivaldybės atliekų tvarkymo 2014–2020 m. plano patvirtinimo“ buvo patvirtintas atnaujintas Kupiškio rajono savivaldybės atliekų tvarkymo 2014–2020 m. planas¹⁰, nustatantis Savivaldybės komunalinių

⁹ Nuoroda į projekto aprašymą:

<http://www.pe.lt/kupiskio-silumos-tinklu-rajono-silumos-tinklu-rekonstravimas-2017-2018-m>

¹⁰ Nuoroda į Kupiškio rajono savivaldybės atliekų tvarkymo 2014-2020 m. planą:

<https://www.e-tar.lt/portal/lt/legalAct/62ade7403f4b11e6a8ae9e1795984391>

atliekų tvarkymo sistemos organizavimo priemonės, kurios užtikrintų aplinkosaugos, techninius-ekonominius ir higienos reikalavimus atitinkančios viešosios komunalinių atliekų tvarkymo paslaugos pasiūlą visiems Savivaldybės teritorijoje esantiems asmenims.

Nuo 2007 m. rajone pradėjus veikti regioninei atliekų tvarkymo sistemai, uždaryti ir rekultivuoti visi rajono teritorijoje buvę sąvartynai, neatitinkantys aplinkos apsaugos reikalavimų. Atliekų tvarkymą regione organizuoja Panevėžio regiono atliekų tvarkymo centras (PRATC), Savivaldybės bei atliekų tvarkytojai. Savivaldybės teritorijoje surinktos ir netinkamos naudoti atliekos šalinamos regioniniame sąvartyne, kurį eksploatuoja regioninio sąvartyno operatorius.

Aplinkos apsaugos agentūros duomenimis Kupiškio rajono savivaldybės teritorijoje iš vietinės rinkliavos mokėtojų (gyventojų ir juridinių asmenų) 2016 m. surinkta 4,9 tūkst. tonų atliekų. Iš jų apie 2,2 tūkst. tonų (45 proc.) buvo perdirbta ir kitaip panaudota, apie 2,7 tūkst. tonų (55 proc.) – pašalinta sąvartyne. Palyginus su 2015 m. duomenimis, 2016 m. perdirbamų ar kitaip panaudojamų atliekų kiekis išaugo 87,5 proc. (išaugo nuo 1,3 tūkst. tonų iki 2,2 tūkst. tonų)¹¹.

Komunalines paslaugas Kupiškio rajono savivaldybėje teikia UAB „Kupiškio komunalininkas“, kuri vykdo šią ūkinę veiklą: atliekų ir šiukšlių apdorojimą, miesto gatvių rankinį valymą, želdinių priežiūrą, elektros įrenginių eksploataciją ir remontą, kapinių priežiūrą, butų ir patalpų savininkų bendrosios dalinės nuosavybės objektų administravimą. Nuo 2009 m. liepos 1 d. UAB „Kupiškio komunalininkas“ administruoja vietinės rinkliavos už komunalinių atliekų surinkimą iš atliekų turėtojų ir atliekų tvarkymą mokėjimą. Per 2016 m. vietinė rinkliava už komunalinių atliekų surinkimą iš atliekų turėtojų už atliekų tvarkymą sudarė 303,8 tūkst. eurų, t. y. 14,1 tūkst. eurų daugiau nei 2015 m.

Kupiškio rajono savivaldybės tarybos 2016 m. rugsėjo 8 d. sprendimu Nr. TS-261 „Dėl Kupiškio rajono savivaldybės komunalinių atliekų tvarkymo taisyklių patvirtinimo“ buvo patvirtintos naujos Kupiškio rajono savivaldybės komunalinių atliekų tvarkymo taisyklės¹², reglamentuojančios viešosios komunalinių atliekų tvarkymo paslaugos teikimo reikalavimus Savivaldybės teritorijoje, atliekų turėtojų ir paslaugos teikėjų teises, pareigas ir atsakomybę bei kontrolės mechanizmus ir tvarką.

Aplinkos oro kokybė

Kupiškio rajono aplinkos oro kokybei įtakos turi mobilūs ir stacionarūs oro taršos šaltiniai ir iš aplinkinių regionų pernešama oro tarša.

Lietuvos geologijos tarnybos duomenimis, pagrindiniai teritorijos taršos šaltiniai Kupiškio rajone yra bendrovės, užsiimančios įvairaus pobūdžio veikla – teršiančių medžiagų kaupimo ir regeneravimo objektai, pramonės, energetikos, transporto ir paslaugų objektai. Taršos šaltiniai dažniausiai koncentruojasi urbanizuotų vietovių teritorijose arba šalia jų.

Kupiškio mieste ir rajone yra tik 7 įmonės, kurios teršia orą kietosiomis dalelėmis, anglies ir azoto oksidais, lakiaisiais organiniais junginiais, sieros dioksidu (6 iš jų turi taršos leidimą, 1 – taršos integruotos prevencijos ir kontrolės leidimą). Visos įmonės, turinčios leidimus, per 2014 m. kartu į aplinkos orą išmetė 314,790 tonos teršalų. Bendras įmonių išmetamų kietųjų dalelių kiekis 2014 m. buvo 15,089 tonos.

Kupiškio miestas turi du aplinkkelius: pietinį aplinkkelį (eina krašto kelias 122 Daugpilis–Kupiškis–Panevėžys) ir vakarinį aplinkkelį (124 Kupiškis–Vabalninkas–Biržai). Dėl esančių aplinkkelių sunkusis transportas nevažiuoja miesto gatvėmis. Į pietus nuo miesto nutiestas kelias 118 Kupiškis–Utena. Mieste dar yra 4,25 km žvyro danga padengtų gatvių. Iš viso Kupiškio rajone žvyro danga padengtų kelių yra apie 743 km.

2017 m. atlikti asfaltavimo darbai Pušyno g., Šepetoje, Kupiškio r. sav. Taip pat 2018 m. planuojama atnaujinti Kupiškio mieste esančių K. Šimonio, S. Dariaus ir S. Girėno, Gedimino, S. Nėries ir Topolių gatvių asfalto dangą.

Kupiškio mieste 62 proc. gyventojų gyvena individualiuose namuose, kurių didžioji dalis šildomi kietu kuru. Nereti atvejai, kada buitiniuose kūrenimo įrenginiuose yra deginamos plastiko atliekos, guma, panaudoti tepalai ir įvairios kitos kurui netinkamos atliekos. Dėl to šaltuoju metų periodu individualių namų kvartaluose padidėja oro tarša. Be to, šių medžiagų degimo procese susidariusios nuodingos medžiagos teršia paviršinius vandenį ir dirvožemį.

2016–2020 m. planuojama įgyvendinti ES fondų investicijų veiksmų programos 5 prioriteto

¹¹ Nuoroda į Aplinkos apsaugos agentūros duomenis apie komunalinių atliekų tvarkymą savivaldybėse
<http://atliekos.gamta.lt/cms/index?rubricId=70bfc9c1-5c33-4d83-95a5-123ba8070877>

¹² Nuoroda į Kupiškio rajono savivaldybės komunalinių atliekų tvarkymo taisykles:
<https://www.e-tar.lt/portal/lt/legalActPrint?documentId=924881f078e811e6b969d7ae07280e89>

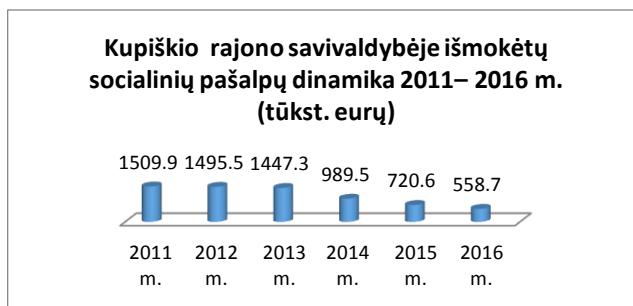
„Aplinkosauga, gamtos išteklių darnus naudojimas ir prisitaikymas prie klimato kaitos“ 05.6.1-APVA-V-20 priemonės „Užterštų teritorijų tvarkymas“ lėšomis finansuojamus projektus ir sutvarkyti užterštas buvusių rezervuarų parkų teritorijas Kupiškyje, Technikos g., Rudilių, Naivių bei Noriūnų kaimuose. Taip pat rajone bus įgyvendinamas 2014–2020 m. Europos Sąjungos investicijų veiksmų programos 5 prioriteto „Aplinkosauga, gamtos išteklių darnus naudojimas ir prisitaikymas prie klimato kaitos“ 05.6.1-APVA-R-008 priemonės „Komunalinių atliekų tvarkymo infrastruktūros plėtra“ lėšomis finansuojamas projektas ir įrenginėjamos naujos bei rekonstruojamos esamos komunalinių atliekų surinkimo aikštelės. Vadovaudamasi Lietuvos Respublikos savivaldybių aplinkos apsaugos rėmimo specialiosios programos įstatymu, Kupiškio rajono savivaldybės taryba kasmet tvirtina aplinkos apsaugos rėmimo specialiosios programos sąmatą, kurioje numatomas lėšų, reikalingų surinkti po žiemos sezono smėlį ir purvą, valyti nuo kelkraščių susikaupusias žemes, informuoti visuomenę apie aplinkai daromą žalą, tvarkyti susidariusias bešeimininkes atliekas ir kitų aplinkos kokybės gerinimo priemonių įgyvendinimui, poreikis. Taip pat kasmet vykdomi miesto gatvių ir šaligatvių dangų būklės gerinimo darbai.

Socialiniai veiksniai.

Lietuvos statistikos departamento duomenimis, 2017 m. pradžioje Kupiškio rajone gyveno 17670 gyventojų, 2015 m. liepos 1 d. – 18447, 2014 m. liepos 1 d. – 18875 gyventojai. 2017 m. trečiąjį ketvirtį nedarbo lygis Lietuvoje sudarė 6,6 proc. ir, palyginti su antruoju 2017 m. ketvirčiu, sumažėjo 0,4 procentinio punkto, palyginti su atitinkamu 2016 m. laikotarpiu – 0,9 procentinio punkto. Vyrų nedarbo lygis 2017 m. trečiąjį ketvirtį buvo 7,6 proc., moterų – 5,5 proc. Jaunimo (15–24 metų amžiaus) nedarbo lygis 2017 m. trečiąjį ketvirtį sudarė 12 proc. ir, palyginti su antruoju 2017 m. ketvirčiu bei 2016 m. trečiuoju ketvirčiu, sumažėjo 1,1 procentinio punkto. Ilgalaikio nedarbo lygis per ketvirtį sumažėjo 0,1 procentinio punkto ir 2017 m. trečiąjį ketvirtį sudarė 2,5 proc. 2017 m. spalio mėnesį Panevėžio aptarnaujamoje darbo biržoje įregistruota 11200 bedarbių, kurie sudarė 8,2 proc., darbingo amžiaus gyventojų, 2017 m. lapkričio 1 d. Panevėžio aptarnaujamoje darbo biržoje įregistruota 5768 bedarbiai vyrai, jų nedarbas 8,5 proc., moterų nedarbas 8,0 proc., o jaunimo iki 29 m. amžiaus 4,1 proc. (1587). 2017 m. lapkričio 1 d. didžiausias nedarbas buvo Kupiškyje (11,9 proc.), Rokiškyje (10,9 proc.), Pasvalyje (10,0 proc.), o mažiausias Panevėžio mieste (6,4 proc.) ir Biržuose (8,7 proc.). Kupiškio rajono savivaldybėje, lyginant su kitomis Panevėžio regiono savivaldybėmis, bruto darbo užmokestis 2016 m. buvo mažiausias – 580,3 euro/mėn., o tai reiškia ir mažą vietos gyventojų perkamąją galią. Lyginant 2015 m. ir 2016 m. matyti, kad vidutinis bruto darbo užmokestis Kupiškio rajone padidėjo 7,3 proc. Panevėžio regione vidutinis darbo užmokestis tuo pačiu laikotarpiu išaugo 8,8 proc. ir siekė 621,6 euro. Didžiausias darbo užmokestis kaip ir kasmet fiksuojamas Panevėžio miesto savivaldybėje – 676,1 euro. Lietuvoje vidutinis mėnesinis bruto darbo užmokestis 2016 m. buvo 774,0 euro, taigi Kupiškio rajono savivaldybė net 193,7 euro atsilieka nuo šalies vidurkio.

Socialinė apsauga

2016 m. 1 tūkst. šalies gyventojų teko 31 socialinės pašalpos gavėjas. Šis rodiklis didžiausias buvo Kalvarijos savivaldybėje (93), mažiausias – Neringos savivaldybėje (4). Kupiškio rajono savivaldybėje šis rodiklis buvo labai artimas šalies vidurkiui ir siekė 31,1, Panevėžio regione – 31,3. 2016 m., palyginti su 2015 m., išlaidos socialinei pašalpai sumažėjo 21,5 proc. Labiausiai išlaidų sumažėjo Neringos (51,1 proc.), Klaipėdos miesto (37,6 proc.) ir Birštono (34,8 proc.) savivaldybėse, o padidėjo tik vienoje savivaldybėje – Radviliškio rajono savivaldybėje (1,3 proc.). Kupiškio rajono savivaldybėje įvairių socialinių išmokų gavimo poreikis taip pat mažėja. 2015 m. socialinių pašalpų išmokėta 268,9 tūkst. eurų (27,1 proc.) mažiau, negu 2014 m., o 2016 m. – 558,7 tūkst. eurų arba 22,5 proc. mažiau, negu 2015 m.

(Šaltinis: Lietuvos statistikos departamentas)

Kupiškio rajono savivaldybės teritorijoje socialines paslaugas įvairioms klientų grupėms teikia socialinių paslaugų įstaigos (Kupiškio socialinės globos namai, Kupiškio rajono šv. Kazimiero vaikų globos namai, Kupiškio socialinių paslaugų centras, Aldonos ir Antano Jatužių šeimyna, Liolės Anikevičienės šeimyna), viešosios įstaigos (VŠĮ Kupiškio vaikų dienos centras, VŠĮ Panevėžio kurčiųjų reabilitacijos centras, VŠĮ Pagalbos ir informacijos šeimai tarnyba, VŠĮ Panevėžio ir Utenos regionų aklųjų centro Kupiškio skyrius), nevyriausybinės organizacijos (Kupiškio rajono neįgalųjų draugija, Kupiškio krašto žmonių su negalia sąjunga, Lietuvos specialiosios kūrybos draugijos „Guboją“ Kupiškio skyrius, Panevėžio vyskupijos Kupiškio dekanato „Caritas“).

Pagrindiniai socialinių paslaugų gavėjai yra senyvo amžiaus asmenys, suaugę neįgalūs asmenys bei socialinės rizikos šeimos ir jų vaikai. Kiti paslaugų gavėjai: socialinės rizikos suaugę asmenys, likę be tėvų globos vaikai, vaikai su negalia ir jų šeimos, kiti asmenys ir šeimos, turinčios socialinių problemų.

Analizuojant Savivaldybėje teikiamas socialines paslaugas pastebima, kad auga socialinių įgūdžių ugdymo ir palaikymo, transporto organizavimo paslaugų ir intensyvios krizių įveikimo pagalbos poreikis.

Būstas

Savivaldybės gyvenamąjį būsto fondą sudaro 243 būstai. Bendras plotas – 11648,20 kv. m, iš jo: socialinis būstas – 6951,95 kv. m, savivaldybės būstas – 4696,25 kv. m. Yra 22 avariniai arba netinkami gyventi būstai, tai sudaro 1177,04 kv. m. 2016 m. nebuvo įsigytas nė vienas socialinis būstas. 2016 m. už Savivaldybės būsto nuomą į Kupiškio rajono savivaldybės administracijos atsiskaitomąją sąskaitą pervesti 8208 eurai nuomininkų sumokėtų nuomos mokesčių.

Savivaldybės būsto fondo remonto darbams išleista 24428 eurai, iš jų – 20660 eurų Savivaldybės biudžeto lėšos, 3768 eurai – sukauptos būsto nuomos lėšos.

2016 m. gruodžio 31 d. Kupiškio rajono savivaldybės šeimų ir asmenų, turinčių teisę į socialinį būstą, sąrašuose įrašytos 76 šeimos ir asmenys, šeimų narių skaičius 131, iš jų: jaunų šeimų – 11, šeimų, auginančių tris ir daugiau vaikų (įvaikių) – 7, likusių be tėvų globos ir jų šeimų – 2, neįgalųjų asmenų, sergančių lėtinių ligų, įrašytų į Vyriausybės ar jos įgaliotos institucijos sąrašą, sunkiomis formomis, ir šeimų, kuriose yra tokių asmenų – 20, bendrajame – 36.

Siekiant geriau aprūpinti mažas pajamas gaunančių asmenų aprūpinimą būstais, 2017 m. pradėtas įgyvendinti projektas „Socialinio būsto fondo plėtra Kupiškio rajono savivaldybėje“, kurio įgyvendinimo metu ketinama pirkti 5 socialinius būstus ir pastatyti 6 butų daugiabutį namą. 2017 m. buvo nupirkti 2 butai.

Sveikatos priežiūra

2015 m. pabaigoje šalyje dirbo 13,5 tūkst. įvairių specialybių gydytojų, iš jų praktikuojančių – 12,6 tūkst. 10 tūkst. gyventojų teko 47 gydytojai, iš jų praktikuojančių – 44. Daugiausia praktikuojančių gydytojų 10 tūkst. gyventojų, kaip ir ankstesniais metais, teko Kauno, Klaipėdos ir Vilniaus (atitinkamai 75, 62 ir 56) miestų savivaldybėse. Iš visų apskričių daugiausia praktikuojančių gydytojų 10 tūkst. gyventojų teko Kauno apskrities gyventojams (48), o mažiausiai – Tauragės apskrities (19). Kauno miesto savivaldybė yra pirmoji pagal odontologų skaičių: 10 tūkst. gyventojų čia teko 18 praktikuojančių odontologų (vidutiniškai šalyje – 9). 2015 m. šalyje 10 tūkst. gyventojų teko 80 praktikuojančių slaugytojų (įskaitant akušerius). Kaip ir ankstesniais metais, šis rodiklis buvo didžiausias Klaipėdos miesto savivaldybėje – 133 slaugytojai.

2017 m. Lietuvos privalomojo sveikatos draudimo fondo biudžetą sudarė daugiau kaip 1,57 mlrd. eurų ir, palyginti su 2016 m., šio biudžeto 2016 m. pajamos ir išlaidos didėjo 9 procentais, arba 136,8 mln. eurų. Numatoma, kad 2018 m. šis biudžetas sudarys 1,76 mlrd. eurų, arba 189,3 mln. eurų viršys 2017 m. Lietuvos privalomojo sveikatos draudimo fondo biudžetą. Tai leis suteikti pacientams daugiau reikalingų paslaugų, pagerino jų prieinamumą ir, svarbiausia, sudarys sąlygas kompensuoti daugiau būtinų gydymo paslaugų, vaistų ir modernių gydymo būdų.

Kupiškio rajono savivaldybėje pirminio lygio asmens sveikatos priežiūros paslaugas teikia VšĮ Kupiškio pirminės asmens sveikatos priežiūros centras. Antrinio lygio medicinos paslaugas teikia VšĮ Kupiškio ligoninė.

Šiuo metu Kupiškio rajono savivaldybė neturi savo visuomenės sveikatos biuro, paslaugos yra perkamos iš Rokiškio rajono savivaldybės visuomenės sveikatos biuro, kuris vykdo visuomenės sveikatos stebėseną, leidžiančią įvertinti rajono gyventojų sveikatos problemas.

2016 m. apsilankymų skaičius Savivaldybės gydymo įstaigose padidėjo 2304 ir siekė 100567. Vienas gyventojas pas gydytojus lankėsi vidutiniškai 5,7 karto per metus. Apsilankymų skaičius daugiau išaugo pas šeimos, vaikų ligų gydytojus ir pas gydytojus odontologus. Per metus atlikta per 17 000 profilaktinių patikrinimų. Nuolat didėja įstaigoje atliktų laboratorinių tyrimų skaičius – atlikta 65 129 tyrimai.

2015 m. Kupiškio rajono savivaldybėje 10 tūkst. gyventojų teko 18,1 gydytojo. 2014 m. šis rodiklis buvo 17,1 gydytojo.

VšĮ Kupiškio ligoninė turi 80 lovų: Palaikomojo gydymo ir slaugos skyrius – 45 lovos, Vaikų ligų skyrius – 5, Dienos chirurgijos – 2 lovos. Vidaus ligų skyrius – 25 lovos, Reanimacijos-intensyvios terapijos skyrius – 3 lovos.

2016 m. ligoninėje gydėsi 1674 ligoniai (2015 m. – 1740, 2014 m. – 1795), iš jų 294 vaikai (2015 m. – 256, 2014 m. – 323). Daugiausia ligonių gydėsi Vidaus ligų skyriuje – 917 (2015 m. – 1049, 2014 m. – 990), Reanimacijos-intensyvios terapijos skyriuje 81 ligonis (2015 m. – 82, 2014 m. – 127), Slaugos ir palaikomojo gydymo skyriuje – 336 ligoniai (2015 m. – 290, 2014 m. – 291), Dienos chirurgijos skyriuje – 46 ligoniai (2015 m. – 63, 2014 m. – 64), Vaikų ligų skyriuje – 294 ligoniai (2015 m. – 256, 2014 m. – 323).

Siekiant Kupiškio rajono savivaldybėje užtikrinti kokybiškas ir prieinamas visuomenės sveikatos priežiūros paslaugas rajono gyventojams, būtinas glaudus tarpsektorinis, tarpinstitucinis bendradarbiavimas, informacijos sklaida, specialistų dalyvavimas kvalifikacijos tobulinimo kursuose, atsakingas požiūris į gyventojų sveikatą.

Švietimas

Svarbūs mokinių pasiekimus lemiantys veiksniai – ugdymo proceso kokybė, kur svarbiausias vaidmuo tenka mokytojui, mokyklų aprūpinimas materialiniais ištekliais, mokymuisi skirtas laikas, socialinė, kultūrinė ir ekonominė mokinių aplinka ir kita. Siekiant tvarios mokinių pasiekimų pažangos, numatoma tobulinti skaitymo gebėjimų – įvairių dalykų mokymosi pagrindo – ugdymą, pedagogų kompetenciją, pagalbos mokiniui teikimą, pasiekimų vertinimą. Taip pat numatoma gerinti mokyklų aprūpinimą intelektualiais ir materialiniais ištekliais, o tai prisidėtų prie geresnių mokinių pasiekimų ir mažintų atotrūkį tarp atskirų mokyklų¹³.

Lietuvos statistikos departamento duomenimis 2016–2017 mokslo metų pradžioje mokėsi ar studijavo 504 tūkst. mokinių ir studentų. 2016 m., palyginti su 2015 m., bendras mokinių ir studentų skaičius šalyje sumažėjo nuo 515 tūkst. iki 504 tūkst., arba 2,1 proc.

2016 m. pabaigoje šalyje veikė 737 ikimokyklinio ugdymo įstaigos ir 543 bendrojo ugdymo mokyklose įsteigtos ikimokyklinio ir priešmokyklinio ugdymo grupės. 2016 m. ikimokyklinio ugdymo įstaigose ir bendrojo ugdymo mokyklų ikimokyklinio ir priešmokyklinio ugdymo grupėse buvo ugdoma 116,8 tūkst. vaikų. 2016 m., palyginti su 2015 m., ugdomų vaikų skaičius išaugo 1,2 tūkst., arba 1,1 proc. Daugiausia ikimokyklinukų padaugėjo Šakių, Širvintų ir Kauno (atitinkamai 8,8, 8,1 ir 7,9 proc.) rajonų savivaldybėse, sumažėjo – Neringos (9,6 proc.), Zarasų ir Trakų (atitinkamai 5,9 ir 4,1 proc.) rajonų savivaldybėse.

2016–2017 mokslo metais bendrojo ugdymo mokyklų, palyginti su 2015–2016 mokslo metais, šalyje sumažėjo nuo 1 193 iki 1 151, arba 3,5 proc. Labiausiai bendrojo ugdymo mokyklų skaičius sumažėjo

¹³ Nuoroda į Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2016 metų veiklos ataskaitą
<https://www.e-tar.lt/portal/lt/legalAct/8d5c7320161511e79800e8266c1e5d1b>

Plungės rajono (5), Varėnos, Šilutės ir Utenos rajonų savivaldybėse (po 4). Mokinių skaičius šalies bendrojo ugdymo mokyklose per tą patį laikotarpį sumažėjo 4,3 tūkst., arba 1,3 proc. Daugiausia mokinių neteko Skuodo rajono (8,5 proc.) ir Pagėgių (8,1 proc.) savivaldybės.

2016–2017 mokslo metų pradžioje šalies bendrojo ugdymo mokyklose dirbo beveik 31 tūkst. mokytojų ir mokyklų vadovų. Palyginti su 2015–2016 mokslo metais, šalyje mokytojų skaičius sumažėjo 1,3 tūkst., arba 4,1 proc., daugiausia – Akmenės (13,1 proc.) ir Šilutės (11,3 proc.) rajonų savivaldybėse.

2016 m. bendrojo ugdymo mokyklose vidurinį išsilavinimą įgijo 24,6 tūkst. abiturientų, iš jų 63,1 proc. tais pačiais metais tęsė mokslus aukštosiose mokyklose, 10,1 proc. – profesinio mokymo įstaigose. Alytaus ir Telšių apskričių abiturientų, kurie tais pačiais metais tęsė mokslus, dalis buvo didžiausia šalyje (po 79 proc.), o Marijampolės apskrities – mažiausia (66,6 proc.).

Kupiškio rajono savivaldybės švietimo įstaigose 2016 m. rugsėjo 1 d. buvo ugdomi: 1988 (120 mokinių arba 1,5 proc. mažiau, palyginus su 2015 m. tuo pačiu laikotarpiu) mokiniai bendrojo ugdymo mokyklose, 36 iš jų – suaugusiųjų mokymo klasėse; 209 vaikai jungtinėse priešmokyklinio / ikimokyklinio ugdymo grupėse mokyklose; 399 (vienu vaiku mažiau, nei 2015 m. rugsėjo 1 d.) vaikai ikimokyklinio ugdymo įstaigose; 466 mokiniai neformaliojo ugdymo įstaigose.

Bendrojo ugdymo mokyklų bendrosiose klasėse ir mokyklų jungtinėse priešmokyklinėse / ikimokyklinėse grupėse ugdoma 414 specialiųjų ugdymo(-si) poreikių turinčių mokinių (iš jų: 253 turintys nedidelius, 115 – vidutinius, 44 – didelius, 2 – labai didelius specialiuosius ugdymo(-si) poreikius). Pagal individualizuotą ugdymo programą ugdomi 25 mokiniai.

2016 m. spalio 1 d. duomenimis Savivaldybės bendrojo ugdymo mokyklose dirbo 205 pedagogai (be vadovų ir pavaduotojų ugdymui), 22 pagalbos mokiniui specialistai. Ikimokyklinio ugdymo įstaigose ir bendrojo lavinimo mokyklų jungtinėse ikimokyklinėse / priešmokyklinėse grupėse dirbo 38 ikimokyklinio ugdymo auklėtojai. Neformaliojo švietimo įstaigose dirbo 30 pedagoginių darbuotojų, Švietimo pagalbos tarnyboje – 5 pedagoginiai darbuotojai.

96,6 proc. pedagogų ir 100 proc. pagalbos mokiniui specialistų yra atestuoti. 3 (1,3 proc.) mokytojams yra suteikta mokytojo eksperto, 89 (39,4 proc.) mokytojo metodininko, 129 (57 proc.) vyresniojo mokytojo, 5 (2,2 proc.) – mokytojo kvalifikacinė kategorija.

Ženkliai sumažėjo pensinio amžiaus pedagogų: 2015 m. dirbo 22, 2016 m. – 10 pensinio amžiaus pedagoginių darbuotojų.

86 proc. Savivaldybės bendrojo ugdymo mokyklų mokinių lanko neformalaus ugdymo užsiėmimus mokyklose.

Vadovaujantis Mokyklų, vykdančių formaliojo švietimo programas, tinklo kūrimo taisyklėmis, patvirtintomis Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2011 m. birželio 29 d. nutarimu Nr. 768, bei atsižvelgiant į Kupiškio rajono savivaldybės bendrojo ugdymo mokyklų tinklo pertvarkos 2016–2020 metų bendrąjį planą¹⁴, nuo 2017 m. rugsėjo 1 d. buvo reorganizuotos šios mokyklos:

- Kupiškio r. Adomynės mokykla-daugiafunkcis centras reorganizavimo prijungimo būdu prijungtas prie Kupiškio r. Šimonių pagrindinės mokyklos,
- Kupiškio r. Antašavos mokykla-daugiafunkcis centras reorganizavimo prijungimo būdu prijungtas prie Kupiškio r. Salamiesčio pagrindinės mokyklos,
- Kupiškio Kupos pradinė mokykla reorganizavimo prijungimo būdu prijungta prie Kupiškio Povilo Matulionio progimnazijos.

Taip pat savivaldybėje veikia 2 neformaliojo švietimo įstaigos: Kupiškio meno mokykla ir Kupiškio r. kūno kultūros ir sporto centras. Suaugusiųjų neformaliojo švietimo paslaugas teikia Kupiškio r. švietimo pagalbos tarnyba.

Sėkmingai savo veiklą toliau vykdo Savivaldybei nepavaldi Kupiškio technologijos ir verslo mokykla. 2016 m. rugsėjo 1 d. čia mokėsi 501 moksleivis. 2016 m., kaip ir 2015 m., buvo priimti 264 moksleiviai. 2016 m. šią įstaigą baigė 206 moksleiviai.

Kultūra

Tik 49 procentai Lietuvos gyventojų domisi savo šalies menais ir kultūra, o ES vidurkis yra 69 procentai. Ši statistika iliustruoja, jog kultūros įstaigos vis dar per menkai žino lankytojų lūkesčius, nesiūlo paslaugų tikslinėms grupėms, todėl neugdomi kultūros vartojimo įpročiai, sunku sudominti kultūra ir menais tą visuomenės dalį, kuri šiuo metu yra pasyvi. Norint įtraukti daugiau gyventojų į meninę kultūrinę veiklą,

¹⁴ Nuoroda į Kupiškio rajono savivaldybės bendrojo ugdymo mokyklų tinklo pertvarkos 2016–2020 metų bendrąjį planą: <https://www.e-tar.lt/portal/lt/legalAct/7f5f25d0f72911e58a059f41f96fc264>

taip pat skatinti sąmoningą kultūros vartojimą, reikia sisteminių sprendimų ir glaudaus institucijų bendradarbiavimo, geresnio infrastruktūros pritaikymo, pagal poreikį ją sutelkiant / optimizuojant, kultūros paslaugų patrauklumo didinimo, ypač užtikrinant specialiųjų programų tikslinėms grupėms pasiūlą.

Kupiškio rajono savivaldybė turi gerai išplėtotą kultūros centrų tinklą. Rajone veikia Kupiškio rajono savivaldybės kultūros centras, turintis 13 padalinių. Nuo 2015 m. patvirtintas didžiausias leistinas Kupiškio rajono savivaldybės kultūros centro darbuotojų pareigybių vienetų skaičius – 49,75, iš jų – 36,5 kultūros ir meno darbuotojai, 15,25 – kiti darbuotojai. Kultūros centras – Lietuvos kultūros centrų asociacijos narys, Lietuvos mėgėjų teatrų sąjungos narys.

2016 m. Kultūros centre veikė 16 mėgėjų meno kolektyvų. Iš jų 6 šokių-choreografijos, 2 teatro, 4 vokalo, 1 folkloro, 1 instrumentinės (pučiamųjų instrumentų) ir 1 liaudiškos muzikos. Šiuos kolektyvus iš viso lanko 247 saviveiklininkai. 2016 m. buvo įsteigti 2 nauji kolektyvai: liaudiškos muzikos kapela „Kupiškio krošto muzikantai“ ir klubas „Jaunimo Ramuva“.

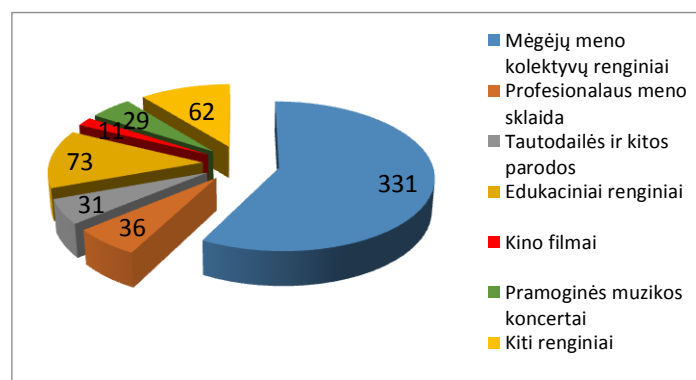
Kultūros centro padaliniuose savo veiklą metų pradžioje vykdė 31 mėgėjų meno kolektyvas, metų pabaigoje – 33 kolektyvai. Iš jų – 9 vokaliniai ansambliai, 10 teatro kolektyvų, 2 kantri muzikos grupės, 1 folkloro ansamblis, 3 šokių-choreografijos kolektyvai, 1 meno studija, 6 kapelos, 1 vaikų skaitovų kolektyvas. Iš viso padalinių kolektyvus lankė 281 saviveiklininkas.

2016 m. Kultūros centro ir padalinių mėgėjų meno kolektyvai surengė 187 koncertus vietoje ir 144 – išvykose Lietuvoje (137 išvykos) ir užsienyje (7 išvykos). 2016 m. jų pasirodymai išvykose ir kultūros įstaigose sudarė 42,33 proc. visų organizuojamų Kultūros centro ir padalinių renginių, išvykose dalyvavo 1122 dalyviai, kultūros įstaigose surengtų koncertų dalyvių ir lankytojų skaičius – 14824. Šie statistiniai rodikliai parodo, kad beveik 84 proc. mūsų rajono gyventojų ne tik dalyvauja mėgėjų meno kolektyvų organizuojamuose renginiuose, bet ir patys aktyviai dalyvauja kultūrinėje veikloje.

Išsamesnė informacija apie 2016 m. organizuotus renginius ir juos aplankiusių žiūrovų skaičių pateikta 3 ir 4 pav.

3 pav.

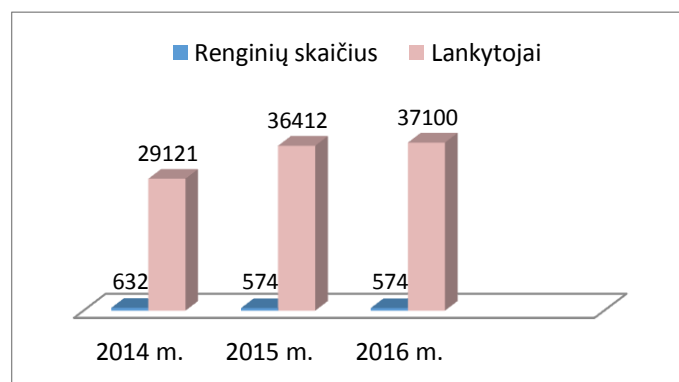
Kultūros centro ir padalinių renginių skaičius pagal pobūdį (2016 m.)

Šaltinis. Kupiškio rajono savivaldybės kultūros centro duomenys.

4 pav.

2014–2016 m. organizuotų renginių, lankytojų ir dalyvių rodiklių pokyčiai

Šaltinis. Kupiškio rajono savivaldybės kultūros centro duomenys.

2016-ieji buvo paskelbti Bibliotekų metais siekiant padidinti bibliotekų įvaizdžio patrauklumą visuomenei ir socialiniams partneriams, atskleisti daugialypių bibliotekų teikiamų paslaugų plėtros ir naudos visuomenei potencialą. Kupiškio viešosios bibliotekos įsijungė į Bibliotekų metų programos įgyvendinimą, organizavo įvairius renginius, vykdė projektus, skaitymo skatinimo iniciatyvas, savo veiklas ir paslaugas pristatė ne tik Kupiškio rajone, bet ir Tarptautinėje Vilniaus knygų mugėje, Panevėžio „Cido“ arenoje vykusioje parodoje „EXPO Aukštaitija 2016“.

Kupiškio rajono savivaldybės viešųjų bibliotekų (SVB) sistemą sudaro 17 bibliotekų: viešoji biblioteka (VB), Subačiaus miesto padalinys ir 15 kaimo padalinių.

Kupiškio viešosios bibliotekos (toliau – VB) ir jos padalinių fonduose sukaupia 198820 fizinių vienetų (toliau – fiz. vnt.) įvairių dokumentų (knygų, periodinių leidinių, elektroninių, garso, vaizdo, rankraštinių ir kitų dokumentų): VB – 57955 fiz. vnt., Subačiaus miesto padalinyje – 16888 fiz. vnt., kaimo padaliniuose – 123977 fiz. vnt. (vidutiniškai po 8265 fiz. vnt.).

2016 m. bibliotekų fondai pasipildė 8735 fiz. vnt. 1740 pavadinimų dokumentų: 5196 fiz. vnt. arba 59,5 proc. gauties sudaro knygos ir kiti inventorinti dokumentai, 3539 fiz. vnt. arba 40,5 proc. – neinventorinti periodiniai leidiniai (žurnalai apskaitomi numeriais, laikraščiai – metų komplektai). Palyginti su praėjusiais metais, gauta 774 fiz. vnt. arba 8,7 proc. daugiau dokumentų. Naujai gauti dokumentai sudaro 4,4 proc. visų fonduose saugomų dokumentų.

2016 m. SVB paslaugomis naudojosi 6164 registruoti vartotojai arba 33,8 proc. Kupiškio rajono gyventojų: VB – 2529, Subačiaus miesto padalinyje – 600, kaimo padaliniuose – 3035 (vidutiniškai po 202). Vaikai iki 14 metų sudaro 30 proc. visų vartotojų. Bibliotekos per metus sulaukė 93194 lankytojų: VB – 38057, Subačiaus miesto padalinys – 9007, kaimo padaliniai – vidutiniškai po 3075 lankytojus. Vartotojams išduota 200124 fiz. vnt. dokumentų (vidutiniškai po 32 kiekvienam): VB – 89556 fiz. vnt., Subačiaus miesto padalinyje – 14302 fiz. vnt., kaimo padaliniuose – 96266 fiz. vnt. (vidutiniškai po 6418 fiz. vnt.). Palyginti su 2015 m., vartotojų skaičius beveik nepasikeitė, tačiau kiti rodikliai sumažėjo: lankytojų skaičius – 5733 arba 6,2 proc., dokumentų išduotis – 7152 fiz. vnt. arba 3,6 proc. Pagrindinė neigiamų pokyčių priežastis – gyventojų mažėjimas ir senėjimas.

Bibliotekose vykdomos vaikų ir suaugusiųjų neformaliojo švietimo veiklos – vyksta gyventojų kompiuterinio raštingumo mokymai, mokoma naudotis planšetiniais kompiuteriais, mobiliųjų telefonų programėlėmis, gyventojai mokomi naudotis e. sveikata, e. valdžia, e. bankininkystė ir kt. paslaugomis, teikiamos kopijavimo, spausdinimo, skenavimo ir kt. paslaugos. Veikia knygų grąžinimo savitarnos įrenginys. Biblioteka dalyvauja įvairiuose projektuose, vykdo kultūrinės, savanorystės veiklas.

2016-ieji bibliotekininkams liko įsimintini ne tik kaip Bibliotekų metai, bet ir kaip VB pastato rekonstrukcijos pradžios metai. Kupiškio rajono savivaldybės viešosios bibliotekos pastato rekonstrukcijos projekto vertė – 2,2 mln. eurų. Projektas finansuojamas Valstybės investicijų programos (VIP) ir Kupiškio rajono savivaldybės biudžeto lėšomis. Darbus vykdo UAB „Infes“. 2016 m. atlikta darbų už 102 tūkst. eurų, 2017 m. – už 622 tūkst. eurų.

Sportas

Vaikų fizinis aktyvumas nepakankamas: 5, 7 ir 9 klasės mokinių, kurie kasdien ne pamokų metu sportuoja apie 60 minučių ir ilgiau (Pasaulio sveikatos organizacijos norma), dalis sudaro tik 9,7 procento, o mokinių, kurie vidutiniškai 4 valandas ir daugiau per dieną leidžia laiką ypač pasyviai – žiūri televizorių, dirba ar žaidžia kompiuteriu (neįskaitant laiko, praleisto mokykloje), dalis sudaro 19,4 procento. Sveikatos ugdymas, ypač nuo pat vaikystės, – svarbiausias sveikatos stiprinimo veiksnys, skatinantis naudingų įpročių, vertybių ir elgesio formavimą. Todėl būtina ir toliau nuosekliai vykdyti inovatyvias ir patrauklias informavimo priemones, skirtas gyventojams šviesti sveikatos klausimais, ypatingą dėmesį skirti vaikams, jaunimui, jų tėvams, kitoms tikslinėms grupėms.

Kupiškio r. kūno kultūros ir sporto centre vykdoma šešių sporto šakų (krepšinio, futbolo, lengvosios atletikos, irklavimo, stalo teniso, imtynių) pradinio ugdymo, meistriškumo ugdymo ir meistriškumo tobulinimo programos. Įgyvendinant užsibrėžtus strateginius tikslus vykdomos dvi programos: ugdymo aplinkos ir kokybės tobulinimas; kūno kultūros ir sporto visiems plėtra. 2016 m. rugsėjo 1 d. duomenimis centre mokėsi: pagal pradinio ugdymo programą 119 mokiniai, pagal meistriškumo ugdymo programą 92 mokiniai, (iš viso 211 mokiniai). 11 mokinių buvo apmokėta kelionės išlaidos į sporto pratybas arba iš jų.

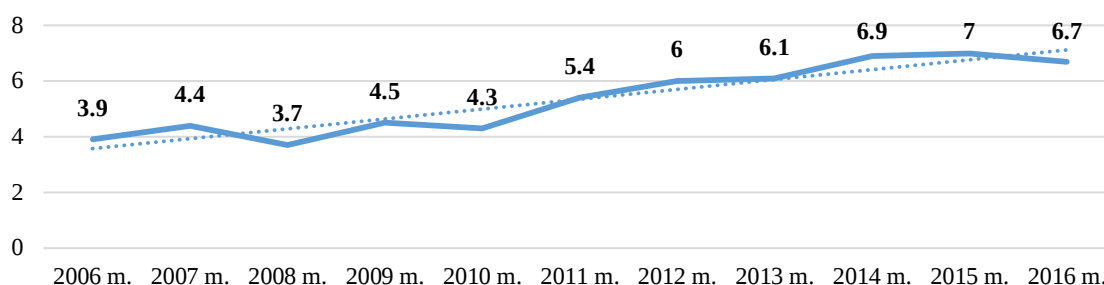
2016 m. 51 centro mokinytis dalyvavo tarptautinėse varžybose, 253 mokiniai dalyvavo šalies lygmens varžybose, 212 mokinių dalyvavo apskrities lygmens varžybose bei 454 mokiniai dalyvavo savivaldybės lygmens varžybose. Tarptautinėse varžybose pelnyta 11 prizinių vietų, šalies varžybose – 36 prizinės vietos, apskrities varžybose – 34 prizinės vietos, savivaldybės varžybose – 51 prizinė vieta.

Kasmet centras organizuoja šiuos renginius suaugusiems: Lietuvos Regionų krepšinio lygos (RKL) varžybos, kuriose dalyvauja krepšinio klubo „Kupiškis“ komanda; Kupiškio rajono vyrų krepšinio pirmenybes centro taurėms laimėti (14 komandų); Kupiškio rajono tinklinio čempionatą centro taurėms laimėti; Lietuvos seniūnijų sporto žaidynių Kupiškio rajono seniūnijų sporto žaidynes; Kupiškio marių regatą; rajono stalo teniso pirmenybes centro taurėms laimėti; Kupiškio ilgo nuotolio irklavimo regatą; Kupiškio miesto ir rajono sporto šventę; Kalėdinį bėgimą; geriausių sportininkų pagerbimo šventę; organizuoja sportines rungtis turizmo sezono atidarymo metu.

2016 m. seniūnijose surengti 57 įvairūs sportiniai renginiai. Seniūnijose organizuotose sportinėse varžybose iš viso dalyvavo 1755 asmenys. Apie 60 procentų asmenų yra mokyklinio amžiaus vaikai. Seniūnijose organizuotos Lietuvos sporto žaidynių atrankinės varžybos, kuriose dalyvavo 274 asmenys. Seniūnijų atstovai dalyvavo Kupiškio r. seniūnijų sporto žaidynėse, o į zonines žaidynes išvyko septynios Kupiškio rajono komandos.

Nusikalstamumas

Viešasis saugumas – svarbi valstybės nacionalinio saugumo dalis, apimanti žmogaus, visuomenės ir valstybės teisėtų interesų apsaugą nuo nusikalstamų veikų ir kitų teisės pažeidimų, gamtos ar žmogaus sukeltų nelaimių. Vienas iš svarbiausių viešojo saugumo būklės vertinimo kriterijų yra subjektyvus gyventojų viešojo saugumo suvokimas. Nors 2016 m. Lietuvoje šis rodiklis, palyginti su 2014–2015 m., sumažėjo, bendra pastarųjų 10 metų tendencija rodo blogėjimą.

5 pav. Viešojo saugumo suvokimo indeksas (apima saugumo jausmą, kriminogeninės padėties ir rizikos tapti nusikaltimo auka gyvenamojoje vietovėje vertinimą), balais

Šaltinis – Vidaus reikalų ministerija

Pagal gyventojų saugumo jausmą savo gyvenamojoje vietovėje Lietuva atsilieka nuo ES vidurkio: Eurobarometro 2015 m. tyrimo duomenimis, 85 procentai Lietuvos gyventojų nurodė, kad jų miestas, miestelis ar kaimas yra saugi vieta gyventi, atitinkamai ES vidurkis – 89 procentai.

Į saugios gyvenamosios aplinkos kūrimą aktyviau įsitraukia vietos bendruomenės.

Panevėžio apskrities vyriausiojo policijos komisariato duomenimis 2016 m. Panevėžio apskrityje registruota 48870 pranešimų apie įvykius (5,1 proc. mažiau nei 2015 m.). Pareigūnai sėkmingai reagavo į iškvietimus – į A tipo įvykius laiku spėta 84,4 proc. Į B tipo įvykius laiku spėta 95,1 proc., į C tipo įvykius laiku spėta 92,6 proc. Išsamesnė informacija apie užregistruotas ir ištirtas nusikalstamas veikas 2016 m. pateikta 6 lentelėje.

6 lentelė

Užregistruotos ir ištirtos nusikalstamos veikos 2016 m.

	Užregistruota		100 tūkst. gyventojų teko		Ištirtų nusikalstamų veikų skaičius		Ištirtų nusikalstamų veikų dalis, proc.	
	nusikaltimų	baudžiamųjų nusižengimų	nusikaltimų	baudžiamųjų nusižengimų	nusikaltimų	baudžiamųjų nusižengimų	nusikaltimų	baudžiamųjų nusižengimų
Lietuva	55950	3125	1951	109	31224	2041	44,6	52,0
Panevėžio apskritis	4580	223	2009	98	2946	155	51,7	57,0
Biržų r. sav.	555	23	2217	92	400	12	63,2	48,0
Kupiškio r. sav.	370	13	2062	72	231	15	52,4	78,9
Panevėžio m. sav.	2068	92	2240	100	1251	60	46,0	52,6

Panevėžio r. sav.	588	15	1608	41	328	13	47,2	54,2
Pasvalio r. sav.	397	45	1575	179	349	39	66,1	73,6
Rokiškio r. sav.	602	35	1945	113	387	16	56,2	43,2

Šaltinis: Lietuvos statistikos departamentas

2016 m. apskrityje užregistruoti 73 plėšimai (iš jų Kupiškio rajone – 20), ištirti 53. Rezultatai geresni nei 2015 m., tačiau tokių nusikalstamų veikų mažėja nežymiai (2015 m. užregistruoti 78 plėšimai). Dažniausios nusikalstamos veikos vagystės – 2016 m. užregistruotos 1 604, iš kurių – 100 Kupiškio rajone (15,4 proc. mažiau nei 2015 m.), ištirtos 906.

Pradėti 1373 tyrimai dėl smurto artimoje aplinkoje. Daugiau smurtauta prieš vaikus – 2016 m. užfiksuotas 91 nukentėjęs vaikas, ankstesniais metais – 43. Prieš vyrus smurtauta 150 kartų, ankstesniais metais užfiksuota 113 atvejų. Dažniausiai smurtą namuose patiria moterys. 2016 m. 780 moterų patyrė smurtą iš artimųjų, ankstesniais metais – 836.

2016 m. rasta ir paimta 19822 litrai naftos produktų (42,7 proc. daugiau nei 2015 m.), 34652 pakeliai tabako gaminių, 119 litrų stipriųjų alkoholinių gėrimų.

Lygių galimybių užtikrinimas

Lietuvos Respublikos Konstitucija numato visų asmenų lygiateisiškumo principą ir prigimtine teisę būti traktuojamiems vienodai su kitais. Lietuvos Respublikos Vyriausybė 2015 m. vasario 4 d. nutarimu Nr. 112 patvirtino Valstybinę moterų ir vyrų lygių galimybių 2015–2021 metų programą¹⁵.

Programos strateginis tikslas – nuosekliai, kompleksiskai ir sistemingai visose srityse skatinti moterų ir vyrų lygybę, šalinti moterų ir vyrų padėties skirtumus.

Lietuvos Respublikos moterų ir vyrų lygių galimybių įstatymas draudžia bet kokią diskriminaciją dėl asmens lyties, tačiau profesinė ir sektorinė darbo rinkos segregacija Lietuvoje išlieka. Slaugos, švietimo, socialinio darbo sektoriuose vyrauja moterys, o statybos, transporto, saugojimo ir informacinių ryšių sektoriuose – vyrai.

2016 m. pradžioje Lietuvoje moterų buvo 263 tūkst. daugiau negu vyrų (1559 tūkst. moterų ir 1296 tūkst. vyrų). Moterys sudarė 54 proc. visų nuolatinių gyventojų ir 1 tūkst. vyrų teko 1172 moterys. 2016 m. pradžioje vyrų medianinis amžius buvo 7 metais trumpesnis negu moterų (atitinkamai 39 ir 46 metai).

2015 m. emigravo 24,3 tūkst. (55 proc.) vyrų ir 20,2 tūkst. (45 proc.) moterų. Kas trečias emigravęs vyras buvo 19–26 metų amžiaus, kas penktas – 27–34 metų amžiaus, atitinkamai moterys sudarė 29 ir 23 proc.

2015–2016 mokslo metų pradžioje mokymo įstaigose mokėsi 259,8 tūkst. (50 proc.) moterų ir 255,2 tūkst. (50 proc.) vyrų. Tarp besimokančiųjų profesinio mokymo įstaigose moterys sudarė 42 proc., vyrai – 58 proc., o aukštosiose mokyklose moterys sudarė 57 proc., vyrai – 43 proc. Aukštosiose mokyklose didžiausia dalis moterų studijuoja farmaciją (81 proc.), odontologiją ir veterinariją (po 76 proc.), mediciną (69 proc.), pedagogiką (65 proc.). Vyrai dažniausiai renkasi inžineriją ir informatiką (po 89 proc.), statybos inžineriją (87 proc.) ir transporto paslaugas (83 proc.).

2015 m. vidurinę ir aukštesnę nei vidurinę išsilavinimą buvo įgiję 93 proc. 20–24 metų amžiaus moterų ir 89 proc. šio amžiaus vyrų. Aukštosios mokyklos parengė 32 tūkst. aukštojo mokslo specialistų, iš jų 63 proc. sudarė moterys. Dauguma (87 proc.) bendrojo ugdymo mokyklų pedagogų – moterys. Profesinio mokymo įstaigose moterys sudarė 69 proc. dėstytojų, kolegijose – 68 proc., universitetuose – 52 proc.

2016 m. gyventojų užimtumo statistinio tyrimo duomenimis, 15–64 metų amžiaus moterų darbo jėgos aktyvumo lygis buvo 73,9 proc., vyrų – 77,1 proc., moterų užimtumo lygis sudarė 68,8 proc., vyrų – 70,0 proc.

Lietuvos statistikos departamento duomenimis, 2015 m. moterų ir vyrų darbo užmokesčio atotrūkis Europos Sąjungoje – 16,3 proc. Mažiausias moterų ir vyrų darbo užmokesčio atotrūkis buvo Italijoje ir Liuksemburge (5,5 proc.), o didžiausias – Estijoje (26,9 proc.).

Lietuvoje vyrų ir moterų atlyginimo atotrūkis vidutiniškai siekia 13,4 procentų. Pavertus skaičių darbo dienomis, paaiškėja, kad moterys šalyje dirba beveik du mėnesius nemokamai. Lietuvos statistikos departamento duomenimis, valstybiniame sektoriuje šis atotrūkis siekia – 13,7, privačiame – 17,6 proc., o didžiausi skirtumai stebimi finansų ir draudimo (38,3 proc.), beveik trečdaliu mažiau atlyginimo moterys gauna informacijos ir ryšių, žmonių sveikatos priežiūros ir socialinio darbo srityse. Mažiausi skirtumai

¹⁵ Nuoroda į Valstybinę moterų ir vyrų lygių galimybių 2015–2021 metų programą:
<https://www.e-tar.lt/portal/lt/legalAct/dc012450b1ca11e48296d11f563abfb0>

fiksuojami statybose ir švietime, kur jie neviršija trijų procentų. Papildomos išmokos – priedai, piniginės kompensacijos už nepanaudotas kasmetines atostogas, dividendai, motyvacinės priemonės darbe – neretai sudaro nemažą kasmetinių pajamų, tačiau skaičiuojant atlyginimų atotrūkį, įtraukiamos nėra. Tad faktinė pajamų nelygybė gali būti dar didesnė. Tai ypač atsiliepia senyvame amžiuje. 2015 m. vyresnėje nei 65 metų amžiaus kategorijoje rizika skursti moterims buvo dvigubai didesnė nei vyrams.

Europos statistikos tarnybos (Eurostat) duomenimis, nors bendras moterų išsilavinimo lygis yra panašus arba geresnis nei vyrų, tačiau šie skaičiai neatsispindi darbo rinkoje. Praėjusiais metais 33 proc. moterų ES baigė aukštąjį mokslą, palyginti su 29 proc. vyrų, vis dėlto bendras moterų užimtumo lygis yra 11,6 procentinių punktų mažesnis nei vyrų. Tik vienai iš dvidešimties ES veikiančių bendrovių vadovauja moteris.

2012 m. į Lietuvos Respublikos Seimą buvo išrinktos 33 moterys ir 108 vyrai. Nuo 2016 m. rudens Lietuvos Respublikos Seime moterys sudaro 21,6 proc. Šis rodiklis vis dar mažesnis nei ES vidurkis – 27 proc. (Europos Komisijos duomenys). Lietuvos Respublikos Seimo valdyboje moterys sudaro 40 proc., Seniūnų sueigoje – 40 proc., tarp komitetų pirmininkų – tik 13,3 proc.

2014 m. į Europos Parlamentą išrinktos 2 moterys ir 9 vyrai. Gyventojų užimtumo statistinio tyrimo vertinimais, 2015 m. moterys sudarė 40 proc. visų vadovų (teisės aktų leidėjų, vyresniųjų valstybės pareigūnų, įmonių, įstaigų, organizacijų ir kitų vadovų). 2016 m. pradžioje moterys sudarė 26 proc. diplomatinį atstovybių vadovų. 2015 m. į Lietuvos Respublikos savivaldybių tarybas išrinktos 363 moterys (25 proc.) ir 1110 vyrų (75 proc.). 2015 m. išrinktoje Kupiškio rajono savivaldybės taryboje iš 25 narių tik penkios (arba 20 proc.) yra moterys. Visiems šešioms Savivaldybės tarybos komitetams vadovauja vyrai.

Šiuo metu iš 147 Kupiškio rajono savivaldybės administracijos darbuotojų 34 (23,1 proc.) yra vyrai, 113 (76,9 proc.) moterys.

Technologiniai veiksniai.

Lietuvoje vis plačiau naudojamosi informacinėmis ir ryšių technologijomis. Dauguma Lietuvos gyventojų naudojami informacinių ir ryšių technologijų teikiama galimybėmis.

Statistinio tyrimo duomenimis, 2017 m. pirmąjį ketvirtį kompiuteriu naudojosi 76 proc. 16–74 metų amžiaus gyventojų. Didelė dalis besinaudojančių kompiuteriu asmenų – jauni žmonės: kompiuteriu naudojosi 97 proc. 16–24 metų amžiaus ir 94 proc. 25–34 metų amžiaus gyventojų. Iš 65–74 metų amžiaus gyventojų 2017 m. pirmąjį ketvirtį kompiuteriu naudojosi 34 proc. asmenų, 61 proc. niekada neteko juo naudotis.

Dauguma (81 proc.) asmenų, kurie 2017 m. pirmąjį ketvirtį naudojo kompiuteriu, naudojo jį kasdien, 15 proc. – bent kartą per savaitę.

Internetu 2017 m. pirmąjį ketvirtį naudojo 78 proc. visų 16–74 metų amžiaus gyventojų (2016 m. – 74 proc.). 16–24 metų amžiaus grupėje internetu naudojosi 98 proc. gyventojų, 65–74 metų amžiaus – 34 proc. Dauguma – 91 proc. – dirbančių asmenų naudojo internetu.

82 proc. internetu besinaudojančių asmenų naudojo jį kasdien (ar beveik kasdien), 15 proc. – bent kartą per savaitę. Taigi reguliariai (ne rečiau kaip kartą per savaitę) internetu naudojosi 97 proc. internetų, arba 75 proc. visų 16–74 metų amžiaus gyventojų.

Visose apskrityse internetas dažniausiai buvo naudojamas naujienoms skaityti, ryšiams, informacijos paieškai.

Internetinės bankininkystės paslaugomis 2017 m. pirmąjį ketvirtį naudojo 72 proc. 16–74 metų amžiaus internetu besinaudojančių asmenų (56 proc. visų šios amžiaus grupės gyventojų).

Pastaruoju metu daugiausia dėmesio skiriama kuriamų elektroninių paslaugų kokybei. Atsižvelgiant į Europos Komisijos elektroninių viešųjų ir administracinių paslaugų kūrimo vertinimus bei siūlymus, siekiama kurti su gyvenimo įvykiais susijusias elektronines paslaugas. Tokios paslaugos dažnai gali būti teikiamos ir proaktyviai, t. y. artėjant jų suteikimo laikui piliečiui gali būti primenama apie reikalingus atlikti veiksmus, o dalį paslaugos valstybės institucijos, pasirodžius piliečio kreipimu, gali iš anksto suteikti pačios. Atsižvelgiant į šias tendencijas ir siekiant reglamentuoti pažangių e. paslaugų kūrimą, buvo peržiūrėta ir iš esmės patikslinta Informacinės visuomenės plėtros 2014–2020 metų programa „Lietuvos Respublikos skaitmeninė darbotvarkė“¹⁶.

Atitinkamai vis daugiau gyventojų pasitiki elektroninio bendravimo su valstybės institucijomis ir

¹⁶ Nuoroda į Informacinės visuomenės plėtros 2014–2020 metų programą „Lietuvos Respublikos skaitmeninė darbotvarkė“:
http://www3.lrs.lt/pls/inter3/dokpaieska.showdoc_l?p_id=467638&p_tr2=2

įstaigomis saugumu. 2015 m. šis skaičius siekė 67 procentus (2014 m. buvo 62 procentai). Siekiant, kad elektroniniu būdu teikiamos paslaugos būtų lengviau prieinamos, toliau buvo plėtojama Valstybės informacinių išteklių sąveikumo platforma. 2015 m. pabaigoje Elektroninės valdžios vartuose – vieno langelio principu veikiančiai prieigai prie visų viešojo sektoriaus įstaigų elektroniniu būdu teikiamų paslaugų skirtame portale www.epaslaugos.lt pateiktos nuorodos į daugiau nei 600 viešųjų ir administracinių elektroniniu būdu teikiamų paslaugų (2014 m. buvo pateikiama nuorodų į 528 elektroniniu būdu teikiamas paslaugas). Per metus Elektroninės valdžios vartuose apsilankė daugiau kaip 1 mln. 800 tūkst. unikalių lankytojų (2014 m. – 1 mln. 300 tūkst. unikalių lankytojų). Savivaldybės teikiamų elektroninių viešųjų paslaugų skaičius taip pat smarkiai išaugo. Dabar gyventojai ir verslo subjektai per Elektroninius valdžios vartus (www.epaslaugos.lt) gali elektroniniu būdu pateikti prašymus ir kitus reikalingus duomenis.

Vidaus veiksniai

Teisinė bazė.

Savivaldybės veikla organizuojama vadovaujantis Lietuvos Respublikos Konstitucija, Lietuvos Respublikos įstatymais ir Vyriausybės nutarimais, Savivaldybės tarybos sprendimais, Savivaldybės administracijos direktoriaus įsakymais bei kitais teisės aktais, reglamentuojančiais savivaldybių veiklą. Savivaldybė, organizuodama veiklą, taip pat privalo atsižvelgti į savivaldybėms tiesioginį ir netiesioginį poveikį turinčius Europos Sąjungos privalomojo pobūdžio teisės aktus – direktyvas, reglamentus, sprendimus ir rekomendacinio pobūdžio dokumentus – rekomendacijas, komunikatus, gaires, strategijas.

Organizacinė struktūra.

Savivaldybės institucijos, atsakingos už savivaldos teisės įgyvendinimą Savivaldybės bendruomenės interesais, yra:

- *atstovaujamoji institucija* – Savivaldybės taryba, turinti vietos valdžios ir viešojo administravimo teises ir pareigas, kuriai vadovauja tiesiogiai išrinktas Savivaldybės tarybos narys – Savivaldybės meras;
- *vykdomoji institucija* – Savivaldybės administracijos direktorius, turintis viešojo administravimo teises ir pareigas.

Savivaldybės funkcijos pagal veiklos pobūdį skirstomos į vietos valdžios, viešojo administravimo ir viešųjų paslaugų teikimo. Vietos valdžios funkcijas įstatymų nustatyta tvarka atlieka Savivaldybės taryba. Viešojo administravimo funkcijas įstatymų nustatyta tvarka atlieka Savivaldybės taryba, Savivaldybės administracijos direktorius, kiti Savivaldybės įstaigų ir tarnybų vadovai, valstybės tarnautojai, kuriems teisės aktai ar Savivaldybės tarybos sprendimai suteikia viešojo administravimo teises Savivaldybės teritorijoje. Viešąsias paslaugas teikia Savivaldybės įsteigti paslaugų teikėjai arba pagal su Savivaldybe sudarytas sutartis kiti fiziniai bei juridiniai asmenys, pasirenkami viešai.

Savivaldybės tarybos nariai dirba 6 komitetuose:

- Ekonomikos, finansų ir biudžeto,
- Kaimo ir bendruomenių reikalų,
- Kontrolės,
- Kultūros, švietimo, sporto ir teisėsaugos,
- Sveikatos ir socialinės apsaugos,
- Vietinio ūkio, architektūros ir aplinkos apsaugos.

Savivaldybės tarybos komitetai preliminarai nagrinėja Savivaldybės tarybai teikiamus klausimus, teikia išvadas bei pasiūlymus, kontroliuoja, kaip laikomasi įstatymų, kaip vykdomi Savivaldybės tarybos sprendimai, mero potvarkiai.

Savivaldybės tarybai atskaitinga *Savivaldybės kontrolės ir audito tarnyba*, kuri prižiūri, ar teisėtai, efektyviai, ekonomiškai ir rezultatyviai valdomas ir naudojamas Savivaldybės turtas bei patikėjimo teise valdomas valstybės turtas, kaip vykdomas Savivaldybės biudžetas ir naudojami kiti piniginiai ištekliai.

Savivaldybės administracija yra viešasis juridinis asmuo, kurio steigėja yra Savivaldybės taryba, vadovas – Savivaldybės administracijos direktorius. Savivaldybės administracija yra Savivaldybės biudžetinė įstaiga, kurią šiuo metu sudaro:

- struktūriniai padaliniai – 14 skyrių ir tarnybų (Buhalterinės apskaitos skyrius, Centralizuota vidaus audito tarnyba, Civilinės metrikacijos skyrius, Finansų ir biudžeto skyrius, Infrastruktūros skyrius, Kultūros, švietimo ir sporto skyrius, Socialinės paramos skyrius, Savivaldybės įstaigų buhalterinės

apskaitos tarnyba, Teisės ir viešosios tvarkos skyrius, Ūkio skyrius, Vaiko teisių apsaugos skyrius, Vidaus administravimo skyrius, Viešųjų pirkimų ir strateginio planavimo skyrius, Žemės ūkio ir bendruomenių skyrius);

➤ į struktūrinius padalinius neįeinantys darbuotojai – vyriausiasis civilinės saugos specialistas, 2 specialistai);

➤ struktūriniai teritoriniai padaliniai (Savivaldybės administracijos filialai) – 6 *seniūnijos* (Alizavos, Noriūnų, Kupiškio, Skapiškio, Subačiaus, Šimonių).

Savivaldybės administracijos struktūrą, jos veiklos nuostatus ir darbo užmokesčio fondą, didžiausią leistiną valstybės tarnautojų pareigybių ir darbuotojų, dirbančių pagal darbo sutartis ir gaunančių darbo užmokestį iš Savivaldybės biudžeto, skaičių Savivaldybės administracijos direktoriaus siūlymu mero teikimu tvirtina ir keičia Savivaldybės taryba, o pareigybių sąrašą tvirtina Savivaldybės administracijos direktorius. Savivaldybės administracijos įgaliojimai nėra susiję su Savivaldybės tarybos įgaliojimų pabaiga.

Žmogiškieji ištekliai (pareigybės, kvalifikacija).

Lietuvos Respublikos vietos savivaldos įstatymo 16 straipsnio 2 dalies 10 punkte nustatyta, kad Savivaldybės administracijos struktūros, nuostatų ir darbo užmokesčio fondo tvirtinimas, didžiausio leistino valstybės tarnautojų pareigybių ir darbuotojų, dirbančių pagal darbo sutartis, skaičiaus Savivaldybės administracijoje nustatymas – išimtinė savivaldybės tarybos kompetencija.

2017 m. sausio 12 d. duomenimis Savivaldybės administracijoje dirba 147 darbuotojai. Iš jų: 34 (23,1 proc.) vyrai ir 113 (76,9 proc.) moterų.

Savivaldybės administracijos darbuotojai nuolat gilina savo žinias bei įgūdžius įvairiuose mokymuose, seminaruose.

Planavimo sistema.

Savivaldybėje sukurta ir planavimo sistema, kurią sudaro teritorijų, strateginis ir finansinis planavimas.

Teritorijų planavimas Savivaldybėje vykdomas ir teritorijų planavimo dokumentai rengiami ir įgyvendinami Lietuvos Respublikos teritorijų planavimo įstatymo ir jo įgyvendinamųjų teisės aktų nustatyta tvarka ir sąlygomis, Kupiškio rajono savivaldybės tarybos 2008 m. vasario 14 d. sprendimu Nr. TS-19 „Dėl Kupiškio miesto bendrojo plano iki 2026 metų patvirtinimo“ patvirtintu Kupiškio miesto bendruoju planu iki 2026 metų¹⁷, Kupiškio rajono savivaldybės tarybos 2013 m. spalio 24 d. sprendimu Nr. TS-220 „Dėl Kupiškio rajono savivaldybės teritorijos bendrojo plano patvirtinimo“ patvirtintu Kupiškio rajono savivaldybės teritorijos bendruoju planu¹⁸.

Vadovaujantis Kupiškio rajono savivaldybės strateginio planavimo organizavimo tvarkos aprašu, patvirtintu Savivaldybės tarybos 2015 m. birželio 26 d. sprendimu Nr. TS-207, Savivaldybėje yra rengiami šie strateginio planavimo dokumentai ir jų įgyvendinimą detalizuojantys planavimo dokumentai:

- Savivaldybės strateginiai plėtros planai (šiuo metu įgyvendinamas Kupiškio rajono savivaldybės plėtros iki 2020 metų strateginis planas¹⁹);
- Savivaldybės atskirų ūkio šakų (sektorių) plėtros programos;
- Savivaldybės strateginiai veiklos planai;
- Savivaldybės administracijos, seniūnijų, Savivaldybės biudžetinių įstaigų metiniai veiklos planai.

Savivaldybės biudžetas (Savivaldybės metinis finansinis planas) rengiamas vadovaujantis patvirtintu Savivaldybės strateginiu veiklos planu, taip pat atsižvelgiant į kitus patvirtintus Savivaldybės strateginio planavimo dokumentus, asignavimus planuojant Savivaldybės strateginio veiklos plano programoms įgyvendinti ir planuojamiems rezultatams pasiekti ir paskirstant juos asignavimų valdytojams.

¹⁷ Nuoroda į Kupiškio miesto bendrąjį planą iki 2026 metų:

<http://www.kupiskis.lt/lt/veikla/planavimo-dokumentai/bendrasis-planas-2026.html>

¹⁸ Nuoroda į Kupiškio rajono savivaldybės teritorijos bendrąjį planą:

<http://www.kupiskis.lt/lt/veikla/planavimo-dokumentai/kupiškio-rajono-savivaldybes-6461.html>

¹⁹ Nuoroda į Kupiškio rajono plėtros iki 2020 metų strateginį planą:

<http://www.kupiskis.lt/lt/veikla/planavimo-dokumentai/kupiškio-rajono-pletros-dr74.html>

Finansiniai ištekliai.

Savo tikslams įgyvendinti Kupiškio rajono savivaldybė naudoja Savivaldybės biudžeto bei kitų finansavimo šaltinių (ES, valstybės biudžeto ir kt.) lėšas.

Pagrindinis Savivaldybės veiklos finansavimo šaltinis yra Savivaldybės biudžeto lėšos. Didžiausią Savivaldybės biudžeto pajamų dalį kasmet sudaro mokesčiai ir dotacijos.

2016 m. vasario 22 d. Savivaldybės tarybos patvirtintas 2016 metų Savivaldybės biudžeto pajamų planas – 14795,3 tūkst. eurų. Atsižvelgiant į iš valstybės institucijų ir įstaigų gautas dotacijas ir Savivaldybės biudžetinių įstaigų prašymus, vėlesniais Savivaldybės tarybos sprendimais 2016 m. pajamų planas buvo tikslintas. Kupiškio rajono savivaldybės 2016 metų biudžeto patikslintas pajamų planas įvykdytas 102,5 proc. – gauta 401,5 tūkst. eurų pajamų daugiau, nei planuota.

7 lentelė

Savivaldybės biudžeto pajamos

(tūkst. eurų)

Pajamų grupės	Patvirtintas pajamų planas	Patikslintas pajamų planas	Faktiškai gauta pajamų	Viršyta + Negauta -	Įvykdymo procentas	Struktūra proc.
Mokesčiai	7596,8	7596,8	7904,4	+307,6	104,0	47,3
Dotacijos	6735,7	8064,6	8063,1	-1,5	99,9	48,2
Kitos pajamos	446,8	599,1	660,2	+61,1	100,2	4,0
Materialiojo ir nematerialiojo turto realizavimo pajamos	16,0	56,0	90,3	+34,3	161,3	0,5
Iš viso	14795,3	16316,5	16718,0	+401,5	102,5	100,0

(Šaltinis: Kupiškio rajono savivaldybės administracijos Finansų ir biudžeto skyrius)

Visos Savivaldybės biudžeto pajamos, lyginant su 2015 m., padidėjo 5,5 proc. arba 865,9 tūkst. eurų. Šį padidėjimą reikšmingiausiai įtakoją 9,1 proc. (584,9 tūkst. eurų) padidėjusios pajamos iš gyventojų pajamų mokesčio. Bendroje Savivaldybės biudžeto pajamų struktūroje gyventojų pajamų mokesčio lyginamoji dalis, lyginant su 2015 m., padidėjo 1,4 procentiniu punktu. Specialios tikslinės dotacijos valstybės investicijų programoje numatytiems projektams finansuoti gauta 386,2 tūkst. eurų arba 65,9 proc. daugiau, negu 2015 m. Bendroje Savivaldybės biudžeto pajamose šios dotacijos lyginamoji dalis padidėjo nuo 3,7 proc. 2015 m. iki 5,8 proc. 2016 m.

2016 m. nebuvo pasirašyta naujų sutarčių dėl ilgalaikių paskolų ėmimo. Per metus iš kredito įstaigų paimta 49,5 tūkst. eurų ilgalaikių paskolų pagal 2015 m. pasirašytą sutartį.

Visos gautos Savivaldybės biudžeto pajamos nukreipiamos tam tikroms savivaldos funkcijoms vykdyti. Savivaldybės biudžeto išlaidoms finansuoti 2016 m. panaudota 16367,9 tūkst. eurų, įskaitant Savivaldybės 2015 m. nepanaudotas biudžeto lėšas ir paskolų lėšas. Metinis biudžeto išlaidų planas įvykdytas 96,6 proc. arba 578,5 tūkst. eurų mažiau, nei buvo planuota. Palyginti su 2015 m., išlaidos sumažėjo 20,7 proc., arba 4272,1 tūkst. eurų.

8 lentelė

Savivaldybės biudžeto išlaidos

(tūkst. eurų)

Valstybės funkcijos	2016 m.			2015 m.	
	patikslintas planas	įvykdyta	lyginamoji dalis %	įvykdyta	lyginamoji dalis %
1. Bendros valstybės paslaugos	1827,5	1798,2	11,0	6154,9	29,8
2. Gynyba	18,0	15,7	0,1	17,7	0,1
3. Viešoji tvarka ir visuomenės apsauga	450,0	449,5	2,7	424,8	2,1
4. Ekonomika	1796,6	1755,6	10,7	1606,4	7,8
5. Aplinkos apsauga	834,8	803,2	4,9	942,1	4,6

6. Būstas ir komunalinis ūkis	448,9	374,0	2,3	359,9	1,7
7. Sveikatos apsauga	204,1	194,2	1,2	109,3	0,5
8. Poilsis, kultūra ir religija	1535,5	1505,9	9,2	1206,8	5,8
9. Švietimas	7138,9	7068,3	43,2	7243,4	35,1
10. Socialinė apsauga	2692,1	2403,3	14,7	2574,7	12,5
Iš viso išlaidų	16946,4	16367,9	100,0	20640,0	100,0

(Šaltinis: Kupiškio rajono savivaldybės administracijos Finansų ir biudžeto skyrius)

2016 m. Savivaldybės biudžeto lėšos buvo naudojamos 5 programoms vykdyti. Daugiausiai biudžeto lėšų panaudota Žinių visuomenės, kultūrinio ir sportinio aktyvumo skatinimo programai (47 proc.), Savivaldybės valdymo ir pagrindinių funkcijų vykdymo – 17 proc., Socialinės ir sveikatos apsaugos – 16,4 proc., Viešosios infrastruktūros plėtros – 13,4 proc., Ekonominio konkurencingumo ir investicijų plėtros – 6,2 proc.

Apskaitos tinkamumas.

Apskaita Savivaldybėje tvarkoma Lietuvos Respublikos teisės aktų nustatyta tvarka. Nuo 2010 m. sausio 1 d. apskaita Savivaldybėje tvarkoma ir finansinės atskaitos rengiamos pagal viešojo sektoriaus apskaitos ir finansinės atskaitomybės standartus (VSAFAS).

Ryšių sistema (informacinės ir komunikavimo sistemos).

Informacija apie Savivaldybės veiklą nuolat teikiama interneto svetainėje www.kupiskis.lt, socialiniame tinkle „Facebook“, rajono spaudoje ir vietos televizijos laidose.

Kupiškio rajono savivaldybės administracijos informacinių technologijų specialistai 2016 m. užtikrino efektyvų Savivaldybės administracijoje naudojamų informacinių sistemų veikimą bei atnaujinimą, taikomos programinės įrangos funkcionavimą, turimos kompiuterinės (130 kompiuterizuotų darbo vietų, 7 serveriai (3 iš jų – virtualūs) ir komunikacinės technikos naudojimą, nenutrūkstamą darbo stočių veikimą, elektroninio pašto sistemos administravimą.

2016 m. taip pat buvo užtikrintas Savivaldybės interneto svetainės www.kupiskis.lt pastovus veikimas bei atitikimas bendriesiems reikalavimams valstybės ir savivaldybių institucijų ir įstaigų interneto svetainėms. Interneto svetainėje informacija nuolat atnaujinama, skelbiami visuomenei aktualūs teisės aktai, Savivaldybės administracijos direktoriaus įsakymai dėl teritorijų planavimo, nuolat atnaujinamas Kupiškio rajono savivaldybės administracinių paslaugų sąrašas su paslaugų aprašais ir prašymų formomis. Savivaldybės interneto svetainėje skelbiami tarybos posėdžių balsavimo rezultatai ir tarybos posėdžių garso ir vaizdo įrašai. Savivaldybės tarybos priimti sprendimai, sprendimų projektai skelbiami Teisės aktų informacinėje sistemoje, norminiai teisės aktai pasirašomi elektroniniu parašu ir skelbiamai Teisės aktų registre.

Užtikrintas sklandus darbas su Dokumentų valdymo sistema – 2016 m. dokumentacijos plano bei registų įvedimas bei koregavimas, naujų vartotojų įvedimas, teisių suteikimas. Dokumentų valdymo sistemoje užtikrinamas dokumentų valdymo procesų automatizavimas. Sistemoje veikia patogi dokumentų paieška ir ataskaitų generavimas. Automatizuotas dokumentų rengimo kelias: parengimo, derinimo, vizavimo, pasirašymo, tvirtinimo, registravimo, paskirstymo, susipažinimo veiksmai. Dokumentų valdymo sistemoje įdiegta integracija su Teisės aktų informacine sistema TAIS, įdiegta integracija su E. pristatymo sistema. Socialinės paramos šeimai informacinėje sistemoje SPIS mokyklų socialiniams pedagogams suteiktos prieigos teisės darbui su nemokamo maitinimo žurnalais, organizuoti mokymai.

Savivaldybės administracijos pastato I aukšte ir kiemelyje įdiegta vaizdo stebėjimo sistema.

Kupiškio rajono savivaldybė prisijungė prie E. pristatymo sistemos. E. pristatymas suteikia galimybę elektroniniu būdu siųsti dokumentus fiziniams, juridiniams asmenims ir valstybės institucijoms. E. pristatymo paslauga užtikrina siunčiamų elektroninių dokumentų ir pranešimų originalumo patvirtinimą, saugumą bei tikslų kiekvieno etapo statuso fiksavimą.

Vidaus kontrolės sistema.

Vidaus auditą Kupiškio rajono savivaldybės administracijoje atlieka Centralizuota vidaus audito tarnyba, pavaldi ir atskaitinga Savivaldybės administracijos direktoriui.

Vadovaudamasi Vidaus kontrolės ir vidaus audito įstatymu, tarnybos nuostatais ir vidaus audito metodika, kitais teisės aktais, reglamentuojančiais vidaus auditą, Centralizuota vidaus audito tarnyba atlieka vidaus auditus Savivaldybės administracijoje, visuose Savivaldybei pavaldžiuose ir jos valdymo sričiai priskirtuose viešuosiuose juridiniuose asmenyse, siekdama užtikrinti jų veiklos gerinimą. Atliktų auditų ataskaitos pateikiamos Savivaldybės administracijos direktoriui ir audituotų subjektų vadovams. Audituoto subjekto vadovas, suderinęs su Centralizuoto vidaus audito tarnybos vedėju, turi priimti sprendimą dėl vidaus audito ataskaitoje pateiktų rekomendacijų įgyvendinimo (užpildyti rekomendacijų, pateikiamų vidaus audito ataskaitoje, įgyvendinimo priemonių planą) ir pateikti jį tvirtinti Savivaldybės administracijos direktoriui.

Savivaldybės administracijos vidaus darbo tvarką reglamentuoja Savivaldybės administracijos direktoriaus 2017 m. vasario 28 d. įsakymu Nr. ADP-96 patvirtintos Kupiškio rajono savivaldybės administracijos darbo tvarkos taisyklės.

SSGG analizė**Stiprybės.**

Patogi Kupiškio rajono geografinė vieta ir pasiekiamumas.

Rajonas išsiskiria maža oro tarša ir gera aplinkos kokybe.

Daug rekreacijai patrauklių kultūros ir gamtos išteklių.

Plečiamos socialinės paramos teikimo rajone struktūros.

Švietimo ir ikimokyklinio ugdymo įstaigos pasiekiamos visiems Savivaldybės gyventojams, atnaujinama šių įstaigų infrastruktūra.

Išplėtotas kultūros centrų, bibliotekų tinklas, atnaujinama šių įstaigų infrastruktūra.

Autentiškas ir unikalus etnokultūrinis kapitalas.

Sudarytos palankios sąlygos naudotis sporto infrastruktūra: nemokamai galima naudotis mokyklų stadionais ir salėmis.

Augantis sporto varžybų ir sveikatingumo renginių dalyvių skaičius.

Stiprios bendruomenių iniciatyvumo ir šeimyniškumo tradicijos.

Gilios ūkininkavimo tradicijos ir didelis rajono potencialas ūkininkavimo plėtrai.

Palanki aplinka smulčiojo verslo ir amatininkystės plėtrai gamybos bei paslaugų srityje.

Sėkmingai įgyvendinami įvairių sričių projektai.

Planuodama savo veiklą ir priimdama svarbius sprendimus, Kupiškio rajono savivaldybė informuoja ir į svarstymo bei sprendimų priėmimo procesą siekia įtraukti bendruomenę bei įvairių interesų grupių atstovus.

Aktyviai vykdoma daugiabučių namų renovacija.

Parengtas Kupiškio rajono bendrasis planas iki 2026 metų.

Parengtas Kupiškio rajono plėtros iki 2020 metų strateginis planas.

Silpnybės.

Blogėjanti Savivaldybės demografinė situacija: mažėjantis gyventojų skaičius, neigiama natūrali gyventojų kaita, senstanti visuomenė.

Žemas investicijų lygis, mažas veikiančių ūkio subjektų skaičius, aukštas nedarbo lygis.

Vienas mažiausių vidutinis darbo užmokestis Panevėžio regione.

Nepakankamas kaimo gyventojų, ypač jaunimo, išsilavinimo, ekonominio aktyvumo ir kvalifikacijos lygis, ribojantis iniciatyvas kurti verslą.

Nepakankamai išvystyta rekreacijos ir poilsio infrastruktūra vietos gyventojams ir atvykstamajam turizmui bei gebėjimų demonstruoti kultūrinę-etninę savitumą, unikalias ir autentiškas tradicijas stoka.

Nepakankamai išplėtotas centralizuoto vandens tiekimo ir nuotekų tvarkymo infrastruktūra.

Trūksta stacionarių ir nestacionarių socialinių paslaugų vaikams, pagyvenusiems asmenims, neįgaliesiems.

Nepakankamas jaunimo užimtumas, trūksta neformaliojo ugdymo paslaugų ir infrastruktūros.

Mokyklose trūksta psichologų paslaugų.

Trūksta gydytojų specialistų, daug pensinio amžiaus gydytojų.

Rajone yra gana daug neasfaltuotų vietinės reikšmės kelių.

Trūksta dviračių ir pėsčiųjų takų.
Trūksta socialinių būstų, reikia juos atnaujinti, rekonstruoti.
Gyventojai nenoriai dalyvauja sprendimų priėmimo procese.

Galimybės.

Galimybė pasinaudoti 2014–2020 m. ES struktūrinių fondų investicijomis darniam rajono vystymuisi.
Esamų kraštovaizdžio, švaraus oro, viešųjų erdvių ir kitų privalumų išnaudojimas gyvenamajai aplinkai, turizmo plėtrai.
Viešojo ir privataus sektoriaus bendradarbiavimo plėtra inicijuojant ir įgyvendinant projektus partnerystės principu.
Automobilių, dviračių, pėsčiųjų, vandens turizmo plėtra.
Apgyvendinimo, maitinimo, pramogų paslaugų plėtra.
Kelių ir gatvių infrastruktūros gerinimas.
Socialinių ir sveikatos paslaugų skaičiaus, įvairovės ir kokybės didinimas.
Neformaliojo ugdymo galimybių plėtra.
Investavimas į Savivaldybės teikiamų paslaugų tobulinimą, išlaikant balansą tarp realių visuomenės poreikių ir ekonominio efektyvumo, panaudojant ES ir kitų finansavimo mechanizmų paramą.
Didesnio dėmesio skyrimas socialinės atskirties mažinimui bei pilietinės visuomenės formavimui: bendruomenių veiklos ir gyventojų verslumo skatinimui, jaunimo ir su jaunimu dirbančių organizacijų rėmimui, neformaliojo švietimo paslaugų spektro plėtrai ir tam reikalingos infrastruktūros kūrimui, nevyriausybinių organizacijų įsitraukimo į paslaugų bendruomenei teikimą skatinimas.
Gyventojų apklausų organizavimo sistemos įdiegimas siekiant nustatyti problemas ir tobulintinas sritis.
Strateginio valdymo sistemos tobulinimas, leisiantis racionaliau planuoti Savivaldybės veiklą ir finansinius išteklius, aiškiau nubrėžiantis Savivaldybės skyrių atsakomybės už ilgalaikio plano veiksmų įgyvendinimą ribas.
Sudaryta motyvacija alternatyviai energetikai bei nuosekliai vykdoma daugiabučių namų renovacija, mažinanti eksploatacijos kaštus.

Grėsmės.

Blogėjanti šalies, o kartu ir Kupiškio miesto bei rajono, demografinė situacija.
Visuomenės senėjimas ir dėl to augantis socialinės apsaugos ir sveikatos priežiūros poreikis bei išlaidos.
Pašalpų nepasiturintiems gyventojams ir bedarbiams sistema, neskatinanti gyventojų ieškoti kitų pajamų šaltinių.
Darbingų ir kvalifikuotų rajono gyventojų emigracija.
Mažėjantis įmonių konkurencingumas vidaus ir užsienio rinkose dėl mažo inovatyvumo.
Smulkiojo verslo plėtrai nepalanki valstybės politika.
Mažos Savivaldybės investicinės galimybės projektams finansuoti ir įgyvendinti.
Didėjantys aplinkosauginiai ir kiti apribojimai įvairiai ekonominei veiklai.
Švietimo sistemos išteklių efektyvaus panaudojimo mažėjimas dėl mažėjančio mokinių skaičius bendrojo lavinimo mokyklose.
Kultūros paveldo objektų sunykimas dėl nepakankamo finansavimo ir panaudojimo visuomenės poreikiams.
Neinvestuojant į vietinės, rajoninės ir valstybinės reikšmės kelių ir eismo saugumo infrastruktūrą, prastės jų dangos kokybė, nemažės ar net daugės eismo įvykių skaičius.
Nemažėjantis socialinės rizikos šeimų skaičius.
Nepakankamas dėmesys administracijos darbuotojų darbo krūviui, motyvacijos didinimui gali sukelti sunkumų išlaikant bei pritraukiant kvalifikuotus darbuotojus.

Strateginės išvados.

Panaudojus 2014–2020 m. ES struktūrinių fondų investicijas, bus atnaujintos viešosios erdvės, švietimo, kultūros, socialinių ir sveikatos įstaigų infrastruktūra, pagerintos susisiekimo sistemos, sudarytos sąlygos vystyti smulkiajam ir vidutiniam verslui, mažės socialinė atskirtis.
Atnaujinus viešosios paskirties pastatus, sumažės jų išlaikymo kaštai.

Kupiškio miestą vystant kaip patrauklią gyvenamąją zoną, gyventojai bus skatinami pasilikti ir gyventi Kupiškyje.
 Patogi Kupiškio rajono geografinė padėtis ir unikalūs kraštovaizdžiai sudaro puikias sąlygas turizmo plėtrai.
 Didėjantys turistų srautai paskatins paslaugų sektoriaus plėtrą.

Misija

Sėkmingai plėtoti ir įgyvendinti savivaldos teisę, užtikrinti subalansuotą plėtrą bei kokybiškai vykdyti viešojo administravimo ir viešųjų paslaugų teikimo funkcijas tenkinant Kupiškio rajono savivaldybės bendruomenės viešuosius poreikius ir interesus.

Strateginiai tikslai ir efekto kriterijai

Kodas

Strateginio tikslo pavadinimas

01

Skatinti žinių visuomenės plėtrą, kultūrinį ir sportinį aktyvumą

Strateginio tikslo aprašymas:

Šiuo strateginiu tikslu bus siekiama, kad kiekvienam Savivaldybės gyventojui būtų prieinamas kokybiškas ikimokyklinis ugdymas bei švietimas, padedantis žmogui tapti visaverte asmenybe, gyvenančia pilietiškai aktyvų, socialiai saugų gyvenimą, kurti kūrybišką, imlią kultūrai, solidarią ir atsakingą visuomenę bei konkurencingumą ir žiniomis grįstą ūkį. Ypač didelis dėmesys bus skiriamas ugdymo procesui: sąlygų kokybiškam ugdymuisi sudarymui, programų įvairovei, neformaliajam švietimui.

Kupiškio rajono savivaldybės viešosios bibliotekos ir jos padalinių siekis – kaupti, saugoti ir skleisti dokumentuose, pasaulio informacijos tinkluose ir duomenų bazėse užfiksuotas žinias ir informaciją ir tokiu būdu prisidėti prie žinių visuomenės kūrimo, skatinti bendruomenės narių nuolatinį mokymąsi, žinių atnaujinimą, kultūrinę veiklą ir kūrybiškumą.

Šis tikslas taip pat apima laisvalaikio užimtumo organizavimo gerinimą, profesionalaus meno ir kultūros sklaidą, etnokultūros paveldo išsaugojimą ir puoselėjimą, mėgėjų meno kolektyvų pasiūlos įvairovę, jų meninio lygio ir meistriškumo didinimą, kūno kultūros ir sporto vertybių rajone puoselėjimą, optimalių sąlygų sportuoti, siekti aukštų sportinių rezultatų vaikams ir jaunimui sudarymo bei įvairių kūno kultūros ir sporto rajono bendruomenei skirtų renginių organizavimą.

Labai svarbu gerinti vaikų ir jaunimo užimtumą – tenkinti mokinių pažinimo, lavinimosi ir saviraiškos poreikius, padėti jiems tapti aktyviais visuomenės nariais. Neformaliojo vaikų švietimo programas vykdo Kupiškio meno mokykla ir Kupiškio r. kūno kultūros ir sporto centras.

Įgyvendinant šį tikslą vykdoma programa:

01 Žinių visuomenės, kultūros ir sportinio aktyvumo skatinimo programa

Tikslo pasiekimo vertinimo (efekto) kriterijai:

E-01-01-01 Mokinių skaičiaus rajone pokytis (lyginant su praėjusiais metais), proc.

E-01-01-02 Mokinių, gavusių Brandos atestatus, dalis nuo visų besimokančių pagal vidurinio ugdymo programą skaičiaus, proc.

E-01-01-03 Mokinių, gavusių Pagrindinio išsilavinimo pažymėjimus, dalis nuo visų besimokančių pagal pagrindinio ugdymo programą mokinių skaičiaus, proc.

E-01-01-04 Sporto mokyklas lankančiųjų skaičius nuo bendro Kupiškio rajono moksleivių skaičiaus, pokytis (lyginant su praėjusiais metais), proc.

E-01-01-05 Savivaldybės kultūros įstaigų (bibliotekų, kultūros centrų, muziejų) lankytojų skaičiaus pokytis (lyginant su praėjusiais metais), proc.

Kodas

Strateginio tikslo pavadinimas

2

Užtikrinti racionalų Savivaldybės teritorijos ir jos infrastruktūros vystymąsi, skatinti žemės ūkio ir verslo plėtrą, formuoti turizmui patrauklaus krašto įvaizdį

Strateginio tikslo aprašymas

Igyvendinant šį tikslą bus vykdomos priemonės, skirtos pagerinti verslo sąlygas, gyventojų gyvenimo, susisiekiimo kokybę, modernizuojant šilumos ūkį, gerinant geriamojo vandens kokybę, rekonstruojant ir remontuojant kelius ir gatves, viešuosius pastatus ir kt.

Igyvendinant tikslą vykdomos šios programos:

02 Ekonominio konkurencingumo ir investicijų plėtros programa

03 Viešosios infrastruktūros plėtros programa

Tikslo pasiekimo vertinimo (efekto) kriterijai:

E-2-1 Verslumo lygio (veikiančių SVV įmonių skaičius, tenkantis 1000 gyventojų) pokytis (lyginant su ankstesniais metais), proc.

E-2-2 Nedarbo lygio (registruotų bedarbių ir darbingo amžiaus žmonių santykis) pokytis (lyginant su ankstesniais metais), proc.

E-02-03-01 Aplinkos oro kokybė, neviršijanti didžiausių leistinų koncentracijų (≥ 1).

E-02-03-02 Kelių eismo įvykių skaičiaus pokytis rajone (lyginant su ankstesniais metais), proc.

Kodas	Strateginio tikslo pavadinimas
3	Gerinti sveikatos apsaugos ir socialinės paramos paslaugų kokybę ir prieinamumą

Strateginio tikslo aprašymas

Ypatingas dėmesys bus skiriamas organizuojant socialinę paramą neįgaliesiems, pagyvenusiems asmenims, socialiai remtinoms rizikos grupės šeimoms, gerinti jų gyvenimo kokybę, plėtoti socialines paslaugas įvairių socialinių grupių rajono gyventojams, didinti jų integraciją į visuomenę, mažinti socialinę atskirtį. Šiuo tikslu bus siekiama užtikrinti kokybišką Kupiškio rajono gyventojų asmens ir visuomenės sveikatos priežiūrą, sveikatos politikos įgyvendinimą Savivaldybės lygmeniu, efektyviai formuoti sveikatos priežiūros sistemą, tikslingai paskirstyti lėšas asmens ir visuomenės sveikatos priežiūros įstaigoms ir sveikatos priežiūrai, vertinti sveikatos priežiūros paslaugų kokybę, gerinti sveikatos priežiūros paslaugų prieinamumą, nustatyti sveikatos priežiūros įstaigų modernizavimo prioritetus.

Igyvendinant tikslą vykdoma ši programa:

04 Socialinės ir sveikatos apsaugos programa

Tikslo pasiekimo vertinimo (efekto) kriterijai:

E-03-04-01 Gyventojų sergamumo pokytis (lyginant su ankstesniais metais), proc.

E-03-04-02 Patenkintų prašymų socialinėms paslaugoms dalis nuo bendro pateiktų prašymų skaičiaus, proc., duomenis išskiriant pagal lytį ir siekiant užtikrinti proporcingą paslaugų suteikimą tiek moterims, tiek vyrams.

E-03-04-03 Socialinės rizikos šeimų skaičiaus (lyginant su ankstesniais metais), pokytis, proc.

E-03-04-04 Socialinę paramą gaunančių asmenų skaičiaus (lyginant su ankstesniais metais), pokytis, proc.

Kodas	Strateginio tikslo pavadinimas
4	Plėtoti vietos savivaldą, užtikrinti jos turto ir lėšų racionalų panaudojimą

Strateginio tikslo aprašymas

Šiuo tikslu Kupiškio rajono savivaldybė siekia:

- Teikti profesionalias, skaidrias, klientų poreikius ir teisės aktų reikalavimus atitinkančias paslaugas
- Užtikrinti ir gerinti asmenų aptarnavimo ir paslaugų teikimo kokybę
- Užtikrinti ir gerinti vidinių procesų veikimą ir valdymą
- Užtikrinti ir gerinti kokybišką personalo valdymą
- Užtikrinti ir gerinti efektyvų finansų planavimą ir valdymą

Igyvendinant tikslą vykdoma ši programa:

05 Savivaldybės valdymo ir pagrindinių funkcijų vykdymo programa

Tikslo pasiekimo vertinimo (efekto) kriterijai:

E-04-05-01 Prašymų, į kuriuos atsakymai asmenims pateikti per įstatymais nustatytus terminus, dalis tarp visų gautų prašymų, proc.